

Proces huishoudboekje Gemeente Dordrecht

Kadernota

(juni/juli)

Vooruitkijken naar het komende jaar

- Keuzes maken: Wat zijn onze hoofddoelstellingen en ambities voor het komende jaar? Met welke ontwikkelingen houden we rekening en welke financiële kaders spreken we af voor de begroting van het komende jaar?
- Wie: gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W)

Begroting

(november)

Vooruitkijken naar het komende jaar

- Plannen bevestigen: Uitwerking van de financiële kaders die we bij de kadernota hebben neergezet. Onze hoofddoelen en ambities krijgen een definitieve financiële vertaling voor het komende jaar.
- Wie: gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W)

Jaarrekening

(mei/juni)

Terugkijken: hoe ging het werkelijk het vorige jaar

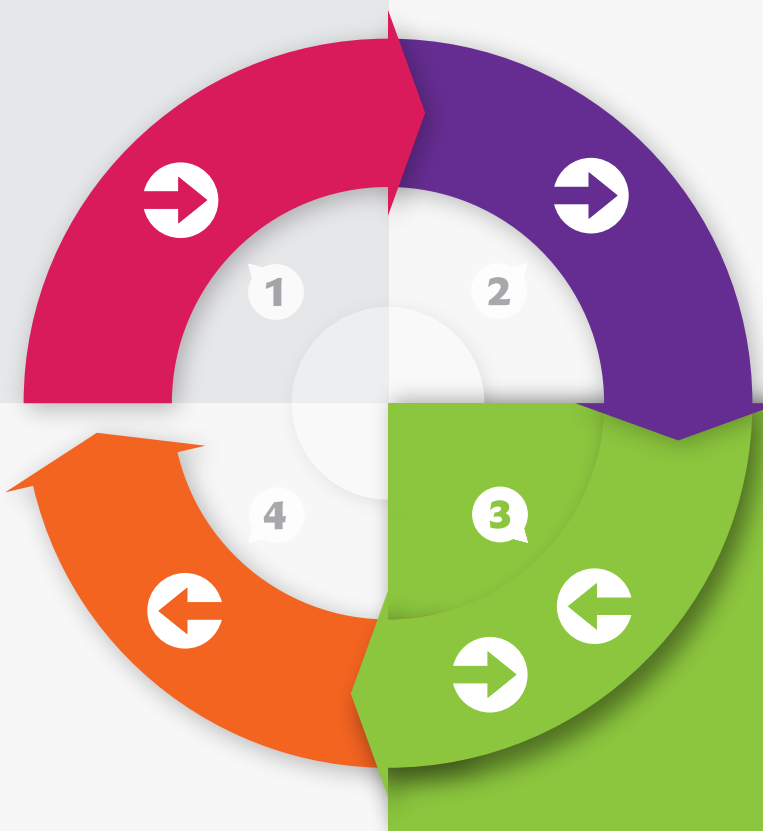
- Verantwoording: Hoe is het geld uit de begroting van het vorige jaar besteed? Hebben we onze hoofddoelen en ambities bereikt en zijn we binnen budget gebleven?
- Wie: gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W)

Bestuursrapportage

(september/oktober)

Terugkijken en vooruit kijken op het huidige jaar: thermometer-moment

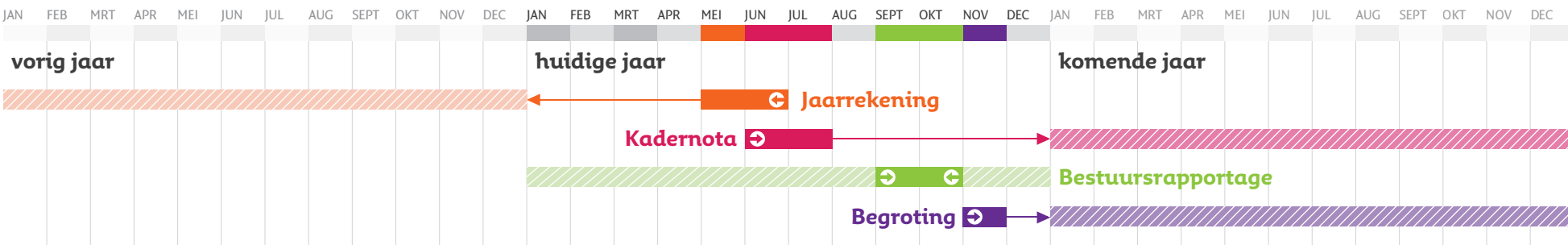
- Verantwoorden en zo nodig bijsturen. Loopt ons huidige jaar zoals gepland of moeten we financieel of op onze hoofddoelstellingen en ambities bijsturen?
- Wie: gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W)

Jaarplanning

LEGENDA

- ➡ Vooruit kijken
- ⬅ Terug kijken
- ▨ Periode

1. Inleiding	5
1.1 Beleidsinhoudelijk resultaat	5
1.2 Financieel resultaat	5
1.3 Naar de Jaarrekening	7
2. Bijsturen en bijstellen per programma	9
2.1 Programma Veiligheid	10
2.2 Programma Leefbaarheid en Stedelijk Beheer	11
2.3 Programma Jeugd en Onderwijs	14
2.4 Programma Werk en Inkomen	16
2.5 Programma Economie, Sport en Cultuur	17
2.6 Programma Milieu en Duurzaamheid	20
2.7 Programma Zorg en Ondersteuning	27
2.8 Programma Verkeer en Vervoer	29
2.9 Programma Ruimtelijke Ordening en Wonen	32
2.10 Programma Dienstverlening	34
2.11 Programma Bestuur en Samenwerking	36
2.12 Programma Algemene Dekkingsmiddelen	39
3. Actualisatie investeringskredieten	42
3.1 Afwijkingen op investeringskredieten	42
3.2 Verschuivingen van investeringskredieten	42
4. Verbonden Partijen	44
Bijlage 1: Begrotingsoverzicht	54
Bijlage 2: Stand van zaken Informatiebeveiliging	55

1. Inleiding

De gemeentelijke planning & control cyclus heeft één bestuurlijk moment van bijsturing op de lopende begrotingsuitvoering: de bestuursrapportage. Het doel van de bestuursrapportage is om het college en de raad in staat te stellen een beleidsinhoudelijk debat te voeren gekoppeld aan middelen en uitvoering.

De bestuursrapportage heeft twee functies:

- Een afwijkingenrapportage gericht op bijsturing in geval van achterblijvende realisatie op de uitvoering van de programmabegroting. Daarvoor wordt een (einde)jaarprognose van de verwachte afwijkingen op de uitvoering van de begrotingsprogramma's samengesteld. Als de prognose afwijkt van de planning wordt dit toegelicht en worden bijsturingmaatregelen aangegeven.
- Een bijstellingenrapportage gericht op een zo goed mogelijke voorspelling van het jaarresultaat, waarbij onontkoombare en niet bijstuurbare afwijkingen worden verwerkt door middel van een begrotingswijziging.

Voorafgaand aan de bestuursrapportage wordt daarom binnen de gestelde politieke doelen en ambities ambtelijk bijgestuurd.

Leeswijzer

Na een inleidende bespiegeling op de voortgang van de beleidsactiviteiten, de prognose van het financieel resultaat en de 'herkomst' van de financiële afwijkingen gaan we in hoofdstuk 2 per programma uitgebreid in op de voortgang van de beleidsinhoudelijke activiteiten en de financiële afwijkingen op programmaniveau. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de afwijkingen op investeringen. Naast de daadwerkelijke bijstellingen van kredieten ditmaal ook een overzicht van reeds bekende vertragingen. In hoofdstuk 4 treft u geactualiseerde informatie van de verbonden partijen.

Financiële afwijkingen onder € 100.000 worden in principe niet toegelicht, tenzij daar vanwege specifieke redenen aanleiding toe is.

1.1 Beleidsinhoudelijk resultaat

Een beschouwing over het geheel van de geplande activiteiten van de beleidsprogramma's, zoals deze zijn opgenomen in de Begroting 2017, leert dat de voortgang halverwege dit jaar in veel gevallen naar bedoeling verloopt. Onontkomelijk zijn er ook enkele activiteiten die, omwille van hernieuwde inzichten of veranderende omstandigheden, niet geheel volgens de aanvankelijke planning verlopen en daarom zijn bijgesteld of herroepen. In hoofdstuk 2 van deze bestuursrapportage wordt per beleidsprogramma daarom ingegaan op de bijgestelde of herroepen activiteiten. Ten aanzien van de collegeprioriteiten die zijn bijgesteld, geven we op deze plaats nog een nader overzicht:

- Programma Jeugd en Onderwijs: de opgave 'Jong in Dordt' van de sociale ontwikkelagenda loopt parallel met de opgave 'Goede Start' en wordt daarom niet als afzonderlijke opgave opgepakt omdat het uitgangspunt van beide opgaven gelijk is: Dordtse kinderen kunnen kansrijk opgroeien.
- Programma Milieu en Duurzaamheid: drie daken van gemeentelijke panden zijn vrijgegeven voor het project 'zon op andermans dak', hiermee kunnen inwoners die niet zelf de mogelijkheid hebben om zonnepanelen aan te leggen toch gebruik maken van zonne-energie.
- Programma Zorg en Ondersteuning: de opgave 'Thuis in de wijk', onderdeel van de sociale ontwikkelagenda, vraagt om een continue dialoog met veel betrokken partijen en daarbij om regelmatige bijstelling van de kaders, waardoor het oorspronkelijke tijdspad is opgerekt. Na bespreking in de commissie Sociale Leefomgeving, in mei, is besloten de startnotitie 'Thuis in de Wijk' verder uit te werken.

Conform toezegging in de commissie Bestuur en Middelen van 31 januari treft u in bijlage 2 de stand van zaken informatiebeveiliging.

1.2 Financieel resultaat

Financieel resultaat Bestuursrapportage 2017

De eindejaarsprognose 2017 van de Bestuursrapportage bedraagt in totaal € 1.915.000 nadelig. Hoewel het dit jaar op onderdelen financieel fors tegen zit en we te maken hebben met omvangrijke tegenvallers, hebben we het tekort deels kunnen compenseren met een aantal incidentele voordelen, waarvan de grootste het voordeel op de Algemene Uitkering (€ 3.494.000) is.

Het onderdeel 'Naar de Jaarrekening' geeft een doorkijk naar de te verwachte voor- en nadelen, die nog niet in de prognose zijn verwerkt, omdat er nog geen uitsluitsel over de aard en omvang van de afwijking is. Deze posten kunnen bij de jaarrekening nog voor voordelige of nadelige resultaten zorgen. Om een realistisch beeld

te presenteren hebben we er dit jaar voor gekozen om, in afwijking van vorig jaar, de negatieve prognoses van de verbonden partijen vrijwel geheel in de bestuursrapportage te verwerken.

Bedragen × €1000				
Eindsaldo primaire Begroting 2017, inclusief eerste bestuurlijke wijziging				0
<hr/>				
Bestuursrapportage 2017	lasten	baten	reserves	saldo
Autonoom	-624	4.195	592	4.163
Afwijkingen Intern	-4.563	4.087	181	-295
Verbonden Partijen	-7.380	447	1.150	-5.783
Totaal Bestuursrapportage 2017				-1.915
<hr/>				
Geactualiseerde Begroting 2017				-1.915

Verbonden partijen

We besteden extra aandacht aan de sturing bij en op verbonden partijen ([zie ook RIS-dossier 1977937](#)). Zoals afgesproken leveren we in de bijlage van deze bestuursrapportage een overzicht met de meest recente financiële informatie van die verbonden partijen die door de accountant in de stresstest zijn geclassificeerd met een middel of hoog risico. We constateren in lijn met de stresstest dat onze sturing op de Verbonden Partijen is versterkt. Maar ondanks de kwalificering van gunstige aandacht voor de risico's van verbonden partijen en een overall neutraal (gemiddeld) risicoprofiel, vereisen de beleidsmatige en financiële risico's (meer dan de helft van onze begroting is belegd bij verbonden partijen) van verbonden partijen dat we hierop blijven inzetten. We zien zowel bij de Jaarstukken 2016 als nu bij de Bestuursrapportage 2017 dat de verbonden partijen een grote invloed (kunnen) hebben op ons resultaat. Als nuancering merken we wel op dat ook onze verbonden partijen worden geconfronteerd met autonome ontwikkelingen, zoals teruglopende rijksgelden.

Als voorbeelden van onze versterkte sturing noemen we Drechtwerk en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) waar we meer ambtelijk vooroverleg en wederzijdse communicatie hebben gevoerd en de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) waar we kijken naar de mogelijkheden om de sturing te versterken op de Service Organisatie Jeugd. Verder hebben we als Dordrecht een eerste analyse uitgevoerd op de sturing van onze regionale verbondenheid. Want naast het sociaal domein zijn in het ruimtelijk-economisch domein ook taken neergelegd bij onze verbonden partijen. In beide domeinen is sprake van een mix van mandaat en delegatie, het (meer) kunnen en willen pakken van de centrumgemeentelijke rol die Dordrecht heeft en de behoefte aan flexibiliteit, nabijheid en snelheid. Tegelijkertijd spelen er ook ontwikkelingen zoals de bestuurlijke herindeling aan onze flanken (Hoekse Waard en Albasserwaard-Vijfheerenlanden) en veranderende wetgeving.

De bij Kadernota 2018 door de raad aangenomen moties '[Heroverweging Decentralisaties](#)' (motie 8), '[GR Drechtsteden 2.0](#)' (motie 10) en '[Sociaal in Control](#)' (motie 21) tezamen met bovenstaande constatering zijn voor het college mede aanleiding geweest om een eerste analyse uit te voeren op het al dan niet heroverwegen van onze strategische positie, inclusief de aansturing van onze Gemeenschappelijke regelingen (GR-en). Met deze analyse zijn we voornemens het gesprek aan te gaan met onze regiogemeenten en verbonden partijen. Het gaat daarbij niet om het functioneren van onze GR-en, maar om de vragen: wat we willen we bereiken, waar willen we (directe) invloed en sturing op uitoefenen en wat moet daarvoor gebeuren. In aanloop naar de nieuwe bestuursperiode buigen we ons over optimale samenwerkings- en sturingsrelatie van het regionale sturingscomplex (inclusief de consequenties daarvan). Dit mede in relatie tot ons financieel perspectief, de centrumfunctie/rol van Dordrecht en onze gezamenlijk te realiseren doelen (maatschappelijke opgave). Het proces zal worden vormgegeven in nauw overleg met de raad en met de colleges van de Drechtstedengemeenten.

De grootste financiële afwijkingen

Bedragen × €1000				
Categorie	Afwijking	I/S	Saldo	Pagina
Verbonden Partijen	Rijksmiddelen bijstandsverlening zijn niet toereikend	I/S	-6.000	17
Autonoom	Stelposten Algemene uitkering en Algemene uitkering vallen mee	I	3.494	40
Verbonden Partijen	Rijksmiddelen jeugdhulp zijn ontoereikend	I	-2.289	16
Verbonden Partijen	Beschermd Wonen budget niet volledig nodig	I	2.000	29
Autonoom	Enecodividend valt mee	I	1.960	40
Autonoom	Nieuwe CAO ambtenaren en pensioenpremieverhoging verwerkt	S	-1.158	41
Verbonden Partijen	Gemeentelijke bijdrage Drechtwerk valt tegen	I	-530	17
Verbonden Partijen	WMO budget (oud) niet volledig nodig	I	500	29

Aan de hand van bovenstaande tabel lichten we belangrijkste financiële afwijkingen toe. In hoofdstuk 2 zijn alle financiële afwijkingen per programma toegelicht.

Autonome afwijkingen

De eerder gereserveerde vrije ruimte (stelposten) uit de decembercirculaire 2016 valt vrij (zie ook Kadernota 2018, p.8) en via de meicirculaire 2017 hebben we meer middelen ontvangen van het Rijk. Het Enecodividend is groter dan begroot. Daarentegen is de nieuwe cao voor ambtenaren en de pensioenpremieverhoging van 2% verwerkt, wat zorgt voor een tegenvaller.

Afwijkingen bij verbonden partijen

Zowel de middelen die we van het Rijk ontvangen voor bijstandsverlening en jeugdhulp blijken onvoldoende en de gemeentelijke bijdrage aan Drechtwerk valt tegen. De kosten van Beschermd Wonen vallen net als in 2016 mee en door achterblijvende vraag naar huishoudelijke hulp en toename van de rijksbijdrage WMO is het WMO budget (oud) niet geheel nodig.

1.3 Naar de Jaarrekening

Risico's en onzekerheden

De Bestuursrapportage laat een financiële prognose zien die is gebaseerd op de eerste zes maanden en geeft een doorkijk naar de resterende maanden van het lopende begrotingsjaar. Van een aantal onderwerpen is inmiddels bekend dat ze in 2017 nog een afwijking zullen laten zien. Er is echter nog geen uitsluitsel over de precieze aard en de omvang van de afwijking. Daarom zijn deze 'risico's en onzekerheden' nog niet in de financiële prognose van deze Bestuursrapportage verwerkt.

Op dit moment verwachten we dat de volgende onderwerpen het eindresultaat bij de Jaarrekening 2017 nog zullen beïnvloeden.

Verbonden partijen

BTW teruggave re-integratietrajecten Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)

Net zoals alle andere sociale diensten in Nederland liet de SDD een btw-claim op de kosten van het participatiebudget achterwege, omdat zij meende dat deze kosten geheel betrekking hebben op aan een individu toerekenbare kosten. In 2015 bleek dat de kosten over de jaren 2007-2011 met betrekking tot intake, diagnose en een deel van de begeleiding wel in aanmerking kwamen voor teruggaaf via het btw-compensatiefonds en is circa € 2,5 miljoen ontvangen. De inventarisatie van de mogelijke btw-compensatie voor de jaren 2012-2016 is in uitvoering. Vooralsnog gaan wij uit van een teruggave (aandeel Dordrecht) van circa € 250.000 - € 300.000. Het precieze bedrag is echter pas duidelijk na inventarisatie en na de onderhandeling met de Belastingdienst.

Meerkosten jaarprogramma 2017 Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ)

Voor het Jaarprogramma Omgevingsdienst 2017 heeft Dordrecht circa € 4,8 mln. beschikbaar gesteld. Het Jaarprogramma heeft betrekking op de programmering en uitvoering van de wettelijke taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van bouwen, milieu, brandveiligheid en APV/bijzondere wetten. De laatste jaren bleek het beschikbaar budget onvoldoende. Ook voor 2017 wordt een tekort op de uitvoering van het jaarprogramma verwacht. De meerkosten, die thans worden ingeschat op € 580.000, doen zich met name voor op de onderdelen Algemene Plaatselijke Verordening (APV), toezicht, bodem, milieuvergunningen en bezwaar en beroep. Onderbestedingen zijn er op de onderdelen klachten, meldingen bouw, advisering bouw en toezicht bouw. Oorzaken hiervan zijn de aantrekkende economie, meer complexe zaken, aanvullende eisen vanuit gemeente en/of handhavingpartners en tegenvallende opbrengsten van besparingen, waaronder wijzigingen van de APV.

Bij APV/bijzondere wetten zijn de meerkosten fors. Dit terwijl er juist per 1 januari 2017 een deregulering is gerealiseerd voor onder meer exploitatie- en evenementenvergunningen. In de praktijk blijken hier ook negatieve effecten aan te kleven, die juist meer tijd vragen. De Omgevingsdienst ervaart vanuit gemeente en handhavingpartners steeds meer behoefte aan inzet en werk, ten aanzien van onder meer brand- en constructieveiligheid, registratie, afstemming en advies.

Er wordt momenteel gestuurd op deze situatie en geprobeerd waar mogelijk de kosten omlaag te brengen. Het tekort op het Jaarprogramma Omgevingsdienst ZHZ laat zich echter maar in beperkte mate bijsturen. Veel van de wettelijke taken zijn vraaggestuurd en laten zich moeilijk voorspellen. Een deel van het tekort kan worden opgevangen doordat Dordrecht, als één van de eigenaren van de Omgevingsdienst, € 180.000 terug ontvangt van het positieve resultaat over 2016. Ook verwachten we meer WABO-leges dan begroot omdat door de aantrekkende economie meer projecten worden gestart. De meest actuele prognose laat een meeropbrengst van circa € 250.000 zien.

Beëindiging tijdelijke subsidieregeling "dienstencheques huishoudelijke ondersteuning"

Onlangs heeft het DSB besloten de huishoudelijke hulp toelage, die is vormgegeven via een tijdelijke subsidieregeling "dienstencheques huishoudelijke ondersteuning", per 1 juli 2018 te beëindigen. Dit betekent dat het restant van de bij de SDD gestalde rijksmiddelen in 2018 zal vrijvallen naar gemeenten toe. De SDD heeft aangegeven al een deel van deze middelen in 2017 terug te geven aan gemeenten, via de 2e burap 2017, die in oktober zal verschijnen. Voor Dordrecht betekent dit naar verwachting een éénmalig voordeel van enkele tonnen, die we bij de jaarrekening 2017 zullen verwerken.

2. Bijsturen en bijstellen per programma

Programmakaart structuur

Ook dit jaar rapporteren we aan de hand van de programmakaarten over de voortgang van de beleidsinhoudelijke activiteiten en de financiële afwijkingen op programmaniveau. Elk programma is voorzien van een inleiding, waarin de algehele voortgang binnen het programma kort wordt toegelicht. De daarna opgenomen tabel met activiteiten, vanuit de programmakaarten van de Begroting 2017, gebruiken we om afwijkingen te rapporteren. Deze tabel vormt de herkenbare spiegel op de begroting en is tussenpunt voor de jaarrekening. We laten zien of activiteiten op schema liggen en we lichten toe wanneer (en op welke manier) wordt bijgestuurd.

Om het de lezer makkelijker te maken werken we met herkenbare symbolen:

op schema: wordt volledig of bijna volledig gerealiseerd, wordt niet verder toegelicht.

afwijking: we verwachten na bijsturing nog de activiteit of doelstelling te halen.

bijstelling: activiteit is voor minder dan de helft gerealiseerd en wordt aangepast of vervalt of er is extra budget nodig (begrotingswijziging).

Collegeprioriteiten

Vanuit de intensiveringen behorende bij de collegeprioriteiten van het MJP, worden enkele begrotingsprogramma's meer uitvoerig geformuleerd dan de anderen.

De collegeprioriteiten zijn aangegeven met: ★

Agenda voor de stad

De activiteiten die voortvloeien uit de veranderopgaven van Agenda voor de stad, worden in de programmakaarten aangegeven met "(Agenda voor de stad)" of met:

Financiële afwijkingen

De financiële afwijkingen worden ook per programma toegelicht. Hiervoor wordt dezelfde bondige schrijfstijl toegepast die ook bij de jaarrekening wordt gehanteerd. De bedragen in tabellen met financiële afwijkingen zijn weergegeven per eenheid van € 1.000 waarbij een (-/-) een nadeel betekent en een (+) een voordeel.

Bij de afwijkingen die in de financiële tabellen zijn opgenomen, is aangegeven welke bijsturing en beheersing heeft plaatsgevonden. Hierbij wordt tevens aangegeven of de afwijkingen incidenteel of structureel van aard zijn. Incidentele afwijkingen hebben alleen betrekking op 2017, of zijn als structurele component al meerjarig verwerkt middels de Kadernota 2018. Structurele afwijkingen kunnen verwerkt worden in de Begroting 2018.

Een totaaloverzicht van de financiële afwijkingen op programmaniveau is als bijlage 1 opgenomen. Deze bijlage verstrekt op programmaniveau overzicht van de actuele begroting inclusief alle wijzigingen tot de Bestuursrapportage 2017, de wijzigingen conform deze Bestuursrapportage en het resultaat na vaststelling van Bestuursrapportage 2017.

2.1 Programma Veiligheid

Portefeuillehouders: A.W. Kolff en R.E.C. Reynvaan – Jansen

Inleiding

Veiligheid vormt voor ons een basisvoorwaarde voor een aantrekkelijke stad met vitale wijken. De activiteiten uit het programma veiligheid, die wij samen met onze partners uitvoeren, dragen hieraan bij. Onze aanpak in de geprioriteerde gebieden, gericht op tegengaan van overlast en criminaliteit, levert zichtbaar resultaat op. Met onze partners zetten we daarnaast in op achterliggende oorzaken en op wat niet direct waarneembaar is: de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Voortgang op beleid

Van de 14 activiteiten van het Programma Veiligheid liggen de volgende 13 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Handhaven waardering van de veiligheid door inwoners op het huidige, hoge niveau</p> <p>Doelstelling 2: Stabiel houden van het aantal inwoners die slachtoffer zijn van een delict op het huidige, lage niveau</p> <p>Doelstelling 3: Handhaven waardering sociale veiligheid in de buurt op het huidige, hoge niveau</p>
	<p>Veilig in de buurt</p> <ul style="list-style-type: none"> Buurtbemiddeling Aanpak overlast Verlagen van het aantal vermogensdelicten (woning- en auto-inbraken en fietsdiefstal) & Stop Heling
	<p>Jeugd</p> <ul style="list-style-type: none"> Controles en preventie Aanpakken van overlast en criminaliteit door jeugd en problematische jeugdgroepen
	<p>Ondermijning/georganiseerde criminaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> Bestrijden van ondermijnende criminaliteit Integrale aanpak hennepcultuur Bevorderen sociale stabiliteit
	<p>Fysieke veiligheid</p> <ul style="list-style-type: none"> Doorontwikkeling crisisbeheersing/bevolkingszorg Optimaliseren brandveiligheid in combinatie met zelfredzaamheid Conventionele explosieven
	<p>Naleving</p> <ul style="list-style-type: none"> Sturen op naleving Inzet cameratoezicht

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
	<p>Doelstelling 1: Handhaven waardering van de veiligheid door inwoners op het huidige, hoge niveau</p> <p>Doelstelling 2: Stabiel houden van het aantal inwoners die slachtoffer zijn van een delict op het huidige, lage niveau</p> <p>Doelstelling 3: Handhaven waardering sociale veiligheid in de buurt op het huidige, hoge niveau</p>	
	<p>Veilig in de buurt</p>	
≈	<p><i>Specifieke buurtaanpak</i></p> <p>In wijken en buurten waar dit in het bijzonder noodzakelijk is, werken we intensief samen met externe partners om overlast en criminaliteit te bestrijden. In het Lijnbaangebied en de</p>	<p>Per 1 januari 2017 is de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) gewijzigd. In april 2016 is de burgemeester geïnformeerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties</p>

	<p>Vogelbuurt worden – naast andere maatregelen – aspirant-huurders gescreend. Dit doen we om instroom van overlast gevende personen zoveel mogelijk te voorkomen.</p>	<p>(BZK) over het per direct stopzetten van de gegevensverstrekking door de politie voor het screenen op basis van een convenant (zoals in Dordrecht toegepast). Dit naar aanleiding van interventie door de Autoriteit persoonsgegevens. Eerder was aangegeven dat screening in ieder geval de eerste helft van 2017 wel mogelijk zou zijn.</p> <p>Betrokken partijen (woningcorporaties en politie) willen de mogelijkheid tot screenen van aspirant-huurders in de geprioriteerde gebieden doorzetten. Om dit mogelijk te maken moet door de gemeenteraad een aanvraag bij de Minister voor Wonen en Rijksdienst voor het aanwijzen van complexen, straten of gebieden waarin aan woningzoekenden eisen kunnen worden gesteld, worden ingediend. Wij onderzoeken momenteel of deze aanvraag voldoende onderbouwd kan worden en leggen de raad op korte termijn een voorstel hiertoe voor.</p>
--	--	--

Financiële afwijkingen

Geen afwijkingen.

2.2 Programma Leefbaarheid en Stedelijk Beheer

Portefeuillehouder: R.E.C. Reynvaan – Jansen en P.H. Sleeking

Inleiding

Samen met bewoners en ondernemers werkt de gemeente ook in 2017 aan een schone, hele en veilige stad. Het reguliere onderhoud loopt volgens planning en daar waar er extra inzet nodig is, wordt dat ook gerealiseerd. We zijn goed op dreef om iedereen tevreden te stellen over de leefomgeving. Een aandachtspunt daarin blijft de intensivering op het wegenonderhoud.

We leggen in 2017 veel nadruk op slimmer en efficiënter werken. Het programma 'In één keer goed' is hiervan een mooi voorbeeld. We werken toe naar een toekomst waarin wij bewoners nog makkelijker en sneller kunnen bedienen waar het gaat om onderhoud en beheer van de stad.

We hebben de stad en haar bewoners hard nodig om de leefbaarheid op peil te houden. In 2017 zien we dat dit steeds meer gestalte krijgt, onder andere in de vele initiatieven die bij ons bekend zijn. Basiskwaliteit blijven we garanderen, maar op steeds meer plekken weten bewoners er zelf een schepje bovenop te leggen. Zij ruimen bijvoorbeeld zwerfvuil op of onderhouden 'adoptie' afvalbakken, maar zijn ook bezig met het eigenstandig onderhouden van groenvoorzieningen.

Voortgang op beleid

Van de 14 activiteiten van het Programma Leefbaarheid en Stedelijk Beheer liggen de volgende 12 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

	<p>Doelstelling 1: Inwoners zijn tevreden over het basisonderhoud in hun omgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitvoeren van het regulier onderhoud en reguliere werkzaamheden</i> • <i>Intensivering wegenonderhoud</i> • <i>Verstevigen aanpak boomziekten en –aantasting</i> • <i>Monitoren en bestrijden van overlast graffiti</i> • <i>Werken aan een schone stad</i> <p>Doelstelling 2: Onderhoud wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitvoeren van Agenda voor de stad in reguliere projecten en werkzaamheden</i> • <i>Vormgeven en uitvoeren van strategische lijn assetmanagement</i> • <i>Uitvoeren van het programma 'In één keer goed'</i> • <i>Vormgeven en uitvoeren van strategische lijn (technologische) innovatie en kennisdeling</i>
---	---

	<p>Doelstelling 3: Inwoners en ondernemers hebben een actieve rol bij het in stand houden van de openbare ruimte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vormgeven en uitvoeren van strategische lijn Participatie met betrekking tot de openbare ruimte • Monitoren en doorontwikkelen van het Participatiebestek • Vormgeven en uitvoeren van de opgave Dordt aan Zet (Placemaking)
--	--

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Inwoners zijn tevreden over het basisonderhoud in hun omgeving		
	<p><i>Uitvoeren van Meerjarenonderhoudsplanning (MOP)</i></p> <p>Naast (intensivering) van het wegenonderhoud verrichten we in 2017 ook groot onderhoud bij andere projecten en constructies. Alle geplande projecten in 2017 voeren we volgens de meerjarenonderhoudsplanning uit. Voorbeelden van deze projecten zijn het aanpakken van de Lange Geldersekaade, de Merwedestraat, het Damplein en de Groen van Prinstererweg.</p>	<p>De uitvoering loopt grotendeels volgens planning, maar er worden enkele vertragingen voorzien. Deze worden ondervangen door beheersmaatregelen (herprioritering) die reeds toegepast zijn.</p> <p>Grootste knelpunt speelt zich af rondom de Westervoeg. Het bestaande straatpatroon komt te vervallen en de wegen en riolering dienen, als onderdeel van de herstructurering in Wielwijk, aangepakt te worden. De voortgang hangt echter sterk samen met de snelheid waarmee de woningbouwcorporatie nieuwbouw pleegt. Hier wordt momenteel een vertraging in voorzien.</p>
Doelstelling 2: Onderhoud wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd		
	<p><i>Samenwerken met de regio in onderhoud en beheer</i></p> <p>In 2017 werken we verder aan het gezamenlijk beheersysteem. Dit krijgt met name vorm in de uitvoering van conversies vanuit het oude naar het nieuwe systeem. In de doorontwikkeling van onze systemen werken we in 2017 ook aan het automatisch genereren en openbaar maken van data die relevant zijn voor de stad (zie ook de activiteit 'Datagestuurde aanpak' zoals geformuleerd op de programmakaart 11 'Bestuur en Samenwerking').</p>	<p>Het verzorgen van een gezamenlijk beheersysteem is een regionale verantwoordelijkheid. De invoering van het beheersysteem loopt achter op de planning en dat is te wijten aan verschillende oorzaken.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De conversies van oude systemen naar het nieuwe systeem verlopen moeizaam. Onze ruimtelijke objecten (bijvoorbeeld wegen en groenvlakken) corresponderen onvoldoende met de landmeetkundige vlakken in het nieuwe systeem Basisregistratie Grootschalig Topografie (BGT). • We werken met een nieuw landelijk datamodel, Informatiemodel Beheer Openbare Ruimte (IMBOR), dat nog in ontwikkeling is. De afstemming hieromtrent in de Drechtsteden kost veel tijd. De inrichting, functionaliteiten en performance van het pakket zijn nog niet voldoende goed. <p>We verwachten dat we in 2017 in ieder geval het merendeel van de implementatie uitgevoerd hebben.</p>

Financiële afwijkingen

Leefbaarheid en Stedelijk Beheer					Bedragen × €1000
Onderwerp	I/S	Lasten	Baten	Reserves	Totaal
		Bijstelling	Bijstelling	Mutaties	Saldo
1. Exploitatie riolen valt tegen	I	-150	-323		-473
Gederfde rioolinkomsten dekken via rioolvoorziening	I		323		323
2. Ureninzet MOP Wegen wordt niet geactiveerd	I	-289		189	-100
3. Meer schades aan pollers worden verhaald op derden	I		100		100
4. Uitgaven voor baggeren vallen tegen	I	-100			-100
5. Bijdrage aan dierenambulance herroepen	I	47			47
6. Verschillen kleiner dan € 100.000	I	-73	-15	-70	-158
		-565	85	119	-361
Geraamd resultaat					-361
-/- betreft een nadeel					I = incidenteel S = structureel

1. Exploitatie riolen valt tegen & gederfde rioolinkomsten dekken via rioolvoorziening

De lasten zijn incidenteel € 150.000 hoger dan begroot, omdat we vanaf 2017 geen personele kosten op de rioolkredieten meer boeken om zo de grip op de personele budgetten verder te verbeteren (zie ook Kadernota 2018 pagina 9 onder i).

De baten zijn incidenteel € 323.000 lager dan begroot, omdat:

- meer woningen en bedrijfspanden leeg staan.
- bedrijven minder water gebruiken door waterbesparende maatregelen.
- sprake is van historische scheefgroei tussen begrote en gerealiseerde inkomsten door rioolheffing.

Het structurele effect van de inkomstenderving is verwerkt in de Begroting 2018.

Er is incidenteel € 323.000 meer uit de voorziening Riooexploitatie onttrokken dan begroot ter dekking van de gederfde rioolinkomsten.

2. Ureninzet MOP Wegen wordt niet geactiveerd

De lasten zijn incidenteel € 289.000 hoger dan begroot, omdat we vanaf 2017 geen personele kosten van Projectmanagement op de kredieten voor groot wegenonderhoud (inclusief Merwedestraat) meer boeken om zo de grip op de personele budgetten verder te verbeteren (zie ook Kadernota 2018 pagina 9 onder i). De onderhavige kredieten worden overeenkomstig verlaagd, waardoor lagere kapitaallasten ontstaan.

Er is € 189.000 minder naar de reserve Afschrijving en reserve Wegen geboekt dan begroot, omdat er minder middelen nodig zijn voor de dekking van toekomstige kapitaallasten voor het groot wegenonderhoud (exclusief Merwedestraat).

3. Meer schades aan pollers worden verhaald op derden

De baten zijn incidenteel € 100.000 hoger dan begroot, omdat meer schades aan pollers verhaald kunnen worden door een nieuwe aanpak voor het verhalen van schades veroorzaakt door derden. Het betreft het laatste gedeelte van een inhaalslag, dus de schades die in 2017 worden verhaald vinden hun oorsprong ook nog in eerdere jaren.

4. Uitgaven voor baggeren vallen tegen

De lasten zijn incidenteel € 100.000 hoger dan begroot, doordat het waterschap Hollandse Delta sinds 2017 een nieuwe (meer risico gestuurde) planningssystematiek hanteert en er versneld wordt ingezet op het baggeren in de stad. Naast hogere lasten door de extra baggerslib, betekent het ook meer lasten omdat de eigen baggerwerkzaamheden in die deelgebieden nog in 2017 zullen plaatsvinden. Dit om de eventuele hinder voor de inwoners tot één keer te beperken en het reeds ingecalculerde voordeel van het gezamenlijk aanbesteden met het Waterschap te kunnen realiseren.

5. Bijdrage aan dierenambulance herroepen

De lasten zijn incidenteel € 47.000 lager dan begroot, omdat het door de dynamische situatie bij de verschillende partijen die nu de dierenambulance in Dordrecht ten uitvoer brengen, onverstandig wordt geacht deze middelen op dit moment naar een of enkele partijen te geleiden (via subsidie of een aanbestedingstraject). Binnen de brede context van vraagstukken omtrent dierenopvang bekijken we momenteel hoe de hieraan gerelateerde middelen voor 2018 en verder verstandig en met maximaal effect ingezet kunnen worden. Hierbij bezien we ook expliciet het vervoer van gevonden dieren in Dordrecht.

6. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.3 Programma Jeugd en Onderwijs

Portefeuillehouders: H. van der Linden en P.J. Heijkoop

Inleiding

In 2016 hebben we zes maatschappelijke opgaven benoemd vanuit de stad, die gebundeld zijn binnen de sociale ontwikkelagenda. Deze agenda is gericht op meer samenhang en de transformatieopgave. De realiteit, complexiteit en actualiteit van bewegingen in het sociale domein krijgen in de sociale ontwikkelagenda nadrukkelijke aandacht. In deze programmakaart komen drie van deze zes ontwikkelopgaven terug: 'Sterke Basis in de Wijk', 'Goede Start' en 'Jongeren op de Rit'.

De geplande activiteiten voor de sociale ontwikkelagenda in 2017 lopen na het eerste halfjaar nagenoeg allemaal volgens planning. Er heeft een inhoudelijke wijziging plaatsgevonden bij twee activiteiten: de opgave Jong in Dordt is ondergebracht in de opgave Goede Start en de focus van Goede Start is gewijzigd. We vestigen de aandacht op de opgave Sterke basis in de wijk.

Sterke basis in de wijk

Per 1 januari 2017 zijn de Sociale Teams en Jeugdteams samen verder gegaan als Sociale Wijkteams Dordrecht. Samen vormen zij dé integrale voordeur voor informatie, advies en ondersteuning aan bewoners. De teams zijn bereikbaar op de locaties in de wijken, op scholen en andere vindplaatsen in de wijk, en telefonisch en digitaal (www.sociaalwijkteamdordrecht.nl). Nu de teams zijn samengevoegd, wordt de werkwijze verder integraal doorontwikkeld, naar meer preventief (bijvoorbeeld meer samenwerking met kinderopvang en verenigingen), netwerkgericht (informeel en formeel) en groepsgericht/collectief handelen. Bovendien wordt gewerkt aan de resultaatverantwoordelijkheid van de teams. Dit is een proces dat ook in 2018 doorloopt.

Vooruitzicht Onderwijsachterstandenbeleid

Per 1 januari 2018 bezuinigt het Rijk 11% op de middelen voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Indien er na 2018 opnieuw bezuinigingen vanuit het Rijk worden opgelegd, gaan we hierover in gesprek met de uitvoerende partijen.

Voortgang op beleid

Van de 5 activiteiten van het Programma Jeugd en Onderwijs liggen de volgende 2 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Dordtse jeugdigen groeien gezond en veilig op Doelstelling 2: Dordtse jeugdigen krijgen kansen om zich te ontwikkelen en om naar vermogen mee te kunnen doen</p> <ul style="list-style-type: none"> ★ <i>Sterke basis in de wijk (opgave sociale ontwikkelagenda, zie ook programma Zorg en Ondersteuning)</i> ★ <i>Jongeren op de rit (opgave sociale ontwikkelagenda) & Leerplicht, voortijdig schoolverlaten (vsv) en de toeleiding naar de arbeidsmarkt</i>
---	---

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Dordtse jeugdigen groeien gezond en veilig op Doelstelling 2: Dordtse jeugdigen krijgen kansen om zich te ontwikkelen en om naar vermogen mee te kunnen doen		
≈	<p>★ <i>Goede Start (opgave sociale ontwikkelagenda)</i> We gaan samen met bewoners en professionals aan de slag met de vijf prioriteiten die in het najaar van 2016 uit de transformatieopgave Goede Start zijn gekomen. In 2016 is een fors aantal gesprekken gevoerd met Dordtse ouders en kinderen op basis van de vraag 'Wat hebben Dordtse kinderen nodig voor een Goede Start?'. Uitgangspunt bij deze opgave is dat we een aantrekkelijke stad willen zijn waar kinderen fijn kunnen opgroeien. Het gaat hierbij om kansen bieden voor iedereen en niet om een focus op</p>	<p>Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat we in 2017 binnen de opgave Goede Start aan de slag zijn gegaan met twee prioriteiten: het versterken van het professioneel (opvoed) netwerk & samen opvoeden. Concreet betekent dit dat we de zorg en ondersteuning aan ouders met (jonge) kinderen gaan verbeteren, onder andere door de start per 1 januari 2018 van de zogenaamde Ouder-Kind coaches 0-4 jaar bij de sociale wijkteams, in navolging van de coaches in het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast vergroten we de bekendheid van bestaande maatschappelijke</p>

<p>✓</p>	<p>kinderen die zorg of ondersteuning nodig hebben. We beginnen hierbij bij het begin: de doelgroep van 0-6 jaar. Investeren in deze groep kan het verschil maken voor de toekomst.</p> <p><i>Continueren voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en schakelklassen ter preventie van taalachterstand</i></p> <p>We continueren binnen de beschikbare middelen de VVE via de kinderdagverblijven en de peuteropvang en de schakelklassen via het primair onderwijs. Over VVE hebben we in 2015 samen met de VVE-aanbieders resultaatafspraken gemaakt. In 2017 hebben we de eerste resultaten. Op basis van de resultaatafspraken en het VVE-inspectierapport evalueren we de VVE en stellen we de resultaatafspraken indien mogelijk of nodig bij. Omdat ouders in de eerste plaats verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van hun kind, zien we ouderbetrokkenheid als belangrijk thema binnen VVE.</p>	<p>initiatieven en mogelijkheden in de stad/wijk om als ouders elkaar te ontmoeten, we dagen bewoners en maatschappelijke partners uit tot ontmoeting en het ontwikkelen en uitvoeren van nieuwe initiatieven.</p> <p>De startnotitie Goede Start wordt in september 2017 besproken in de raad.</p>
<p>≈</p>	<p>★ <i>Jong in Dordt (opgave sociale ontwikkelagenda)</i></p> <p>We willen dat jeugdigen in Dordrecht (6-17 jaar) prettig opgroeien. Samen met deze jeugdigen, ouders en organisaties uit verschillende domeinen (onderwijs, cultuur, sport, vrije tijd, jeugdhulp) inventariseren we wat daarvoor nodig is en wat we daarvoor nog moeten doen in Dordrecht. In 2016 hebben we dat geïnventariseerd voor de basisschoolleerlingen. In het eerste deel van 2017 doen we dat voor de middelbareschoolleerlingen. Vervolgens gaan we samen met partners aan de slag met de uitkomsten.</p>	<p>Omdat de opgave Jong in Dordt parallel liep met de opgave Goede Start is ervoor gekozen om deze opgave los te laten. Ook van de opgave Goede Start is het uitgangspunt immers dat alle Dordtse kinderen kansrijk kunnen opgroeien. Kinderen verdienen gelijke kansen en een stevige basis van waaruit zij zich maximaal kunnen ontplooiën. Want: kinderen zijn de toekomst! Door samen met ouders/verzorgers en partners in de stad te investeren in de jeugd creëren we kansen voor de toekomst.</p>
<p>≈</p> <p>≈</p>	<p><i>Continueren taken onderwijshuisvesting en voortzetten doordecentralisatie</i></p> <p>We zetten samen met de schoolbesturen het traject van doordecentralisatie voort: het overdragen van de resterende gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting aan de schoolbesturen. Dit proces zijn we in 2014 met veel inzet gestart, tot op heden blijkt het een zeer complexe opgave te zijn. Onderdeel hiervan is – na vaststelling van het vestigingsplan, de hoofdlijnen en bijbehorende (financiële) voorwaarden – de uitwerking van alle aspecten in een eindrapportage waarop besluitvorming kan plaatsvinden.</p> <p>Concreet is de gemeente nog bouwheer van de volgende uitvoeringsprojecten: nieuwbouw van de Albatros-Fontein en de renovatie van de gymzalen aan de Kolfstraat. We streven naar een oplevering in 2017.</p>	<p>Het is een reëel risico dat dit niet in 2017 lukt. Komend half jaar zullen schoolbesturen ook echt verantwoordelijkheid moeten nemen en eigenaarschap moeten tonen. Mocht er geen overeenstemming zijn om tot doordecentralisatie te komen dan zal de gemeente terugvallen op het alternatieve scenario dat op korte termijn ontwikkeld wordt. Daarin zal een veel soberder beleid tot uiting komen. We informeren de raad in oktober over de doordecentralisatie.</p> <p>In 2016 is besloten om mee te werken aan de ontwikkeling van vervangende huisvesting voor de scholen Albatros-Fontein op de huidige locatie. De planvorming is hierna opgestart.</p> <p>Ontwerp gymzalen Kolfstraat wordt doorontwikkeld. Renovatie is niet mogelijk, waardoor de gymzalen gesloopt moeten worden en nieuwbouw moet plaatsvinden. Planning is daardoor aangepast, sloop/nieuwbouw gymzalen zal plaatsvinden gedurende het schooljaar 2018-2019.</p>

Financiële afwijkingen

Jeugd en Onderwijs		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Rijksmiddelen jeugdhulp zijn ontoereikend	I	-2.289			-2.289
2. Voordeel VVE valt lager uit	I	-200			-200
3. Kosten leerlingenvervoer vallen lager uit	I	100			100
4. Taakstelling OHV later gerealiseerd	I	-1.150		1.150	0
5. Verschillen kleiner dan € 100.000	I	15			15
		-3.524	0	1.150	-2.374
Geraamd resultaat					-2.374
-/- betreft een nadeel				I = incidenteel S = structureel	

1. Rijksmiddelen jeugdhulp zijn ontoereikend

De lasten zijn incidenteel € 2.289.000 hoger dan begroot, omdat de knelpunten in de jeugdzorg (onder andere extra subsidie voor Veilig Thuis, toename aantal jeugdigen, langere hulpverleningstrajecten en voorkomen/vermindere wachtlijsten) niet bekostigd kunnen worden vanuit de gekorte rijksmiddelen.

2. Voordeel voor- en vroegschoolse educatie (VVE) valt lager uit

De besparing is € 200.000 lager dan begroot, omdat de aanbieders van peuter- en kinderopvang over het boekjaar 2016 hun activiteiten conform plan hebben uitgevoerd. Dit heeft te maken met een toegenomen vraag naar kinderopvang. Het voordeel van € 470.000 dat voor dit budget was begroot wordt hierdoor slechts voor € 270.000 gerealiseerd.

3. Kosten leerlingenvervoer vallen lager uit

De lasten zijn € 100.000 lager dan begroot, omdat de effecten van passend onderwijs op de kosten voor leerlingenvervoer voorlopig kleiner zijn dan verwacht. Voor de meerjarenraming gaan wij er nog steeds vanuit dat passend onderwijs een opwaarts effect op de kosten voor leerlingenvervoer heeft. De bijstelling is daarom incidenteel verwerkt.

4. Taakstelling onderwijshuisvesting (OHV) later gerealiseerd

De lasten zijn incidenteel € 1,15 miljoen hoger dan begroot, omdat de taakstelling die voor de herijking van het onderwijshuisvestingsbeleid is ingerekend in 2017 nog niet wordt gerealiseerd. Wij stellen voor dit nadeel uit de reserve onderwijshuisvesting te dekken.

In de Agenda voor de stad is in het domein Onderwijs de herijking van het onderwijshuisvestingsbeleid als één van de veranderopgaven benoemd. In 2014 is hiervoor gestart met een interactief proces om te komen tot een doordecentralisatie. Financieel is aan deze veranderopgave met ingang van boekjaar 2017 een structurele bezuiniging van € 1,4 miljoen gekoppeld. Van deze taakstelling resteert inmiddels € 1,15 miljoen. In juni 2017 is de raad voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de doordecentralisatie ([zie RIS-dossier 1952609](#)). Daarbij is aangegeven dat de finale besluitvorming van de doordecentralisatie naar verwachting eind 2017 plaatsvindt. Dit betekent dat de taakstelling in 2017 nog niet wordt ingevuld.

5. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.4 Programma Werk en Inkomen

Portefeuillehouder: P.J. Heijkoop

Inleiding

Recente cijfers (overzicht klantaantallen SDD) laten een daling van het aantal bijstandsccliënten zien, onze inspanningen zijn erop gericht om deze trend voort te zetten en mensen te begeleiding naar werk of een zinvolle dagbesteding. De doelstelling op het aantal te vullen participatieplekken is reeds behaald. Vanuit de opgave 'Goed Bezig', verkennen we de mogelijkheden tot het bieden van meer maatwerk oplossingen, zodat het aanbod nog beter aansluit op de diversiteit van deze groep aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Meer mensen toe leiden naar passend vrijwilligerswerk, participatieplekken en dagbesteding (of een combinatie daarvan) is het streven. Daarbij is er een sterke samenhang en samenwerking met andere opgaven zoals 'Elkaar helpen', 'Jongeren op de rit' en 'Sterke basis in de wijk'.

Voortgang op beleid

De 5 activiteiten van het Programma Werk en Inkomen liggen allemaal op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Vergroten arbeidsparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none">• Verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (regionaal)• Bevorderen arbeidsvermogen <p>Doelstelling 2: Vergroten arbeidsaanbod voor de onderkant van de arbeidsmarkt</p> <p><i>Lokale opgave Dordrecht</i></p> <ul style="list-style-type: none">• 1. Realisatie van ons deel (circa 50%) van de regionale doelstelling (800) voor het aantal (ingevulde) participatieplekken• 2. Inzet om 25 Dordtenaren met een verdien capaciteit van <50% wettelijk minimum loon, aan een betaald werk te helpen. <p><i>Regionaal</i></p> <ul style="list-style-type: none">• 3. Actief kennis uitwisselen tussen gemeenten en met betrokken instellingen over lokale initiatieven voor beschut werk en dagbesteding.
---	--

Financiële afwijkingen

Werk en Inkomen		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Gemeentelijke bijdrage Drechtwerk valt tegen	I	-530			-530
2. Rijksmiddelen bijstandsverlening zijn niet toereikend	I/S	-6.000			-6.000
		-6.530	0	0	-6.530
Geraamd resultaat					-6.530

-/- betreft een nadeel I = incidenteel S = structureel

1. Gemeentelijke bijdrage Drechtwerk valt tegen

De lasten zijn structureel € 530.000 hoger dan begroot omdat de werkelijke uitstroom van WSW-medewerkers lager is dan de verlaging waar het Rijk in haar berekeningen vanuit gaat. Dit leidt tot een lagere rijksbijdrage dan begroot. Het tekort is in 2017 verlaagd door het inzetten van het positieve resultaat van Drechtwerk over 2016. Voor de jaren 2018 t/m 2021 gaan we uit van tekorten aflopend van ruim € 1,6 miljoen tot € 500.000 (zie Kadernota 2018, pagina 14/15).

2. Rijksmiddelen bijstandsverlening zijn niet toereikend

De lasten zijn in 2017 ongeveer € 6.000.000 hoger dan begroot. Uit de eerste Burap 2017 van de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) blijkt dat het tekort op bijstandsuitkeringen voor Dordrecht in 2017 € 7,3 miljoen bedraagt. De SDD geeft hierbij aan dat de aantallen (beperkt) aan het dalen zijn en verwacht dat het tekort over heel 2017 lager zal zijn. Vooruitlopend op de tweede Burap van de SDD en na informeel overleg met de SDD verwachten we op een tekort van € 6 miljoen uit te komen over heel 2017 (zie Kadernota 2018, pagina 15 onder 4).

2.5 Programma Economie, Sport en Cultuur

Portefeuillehouders: J. Mos, R.E.C. Reynvaan – Jansen, P.H. Sleeking, en P.J. Heijkoop

Verbeteren van het vestigings- en ondernemingsklimaat

In de aan de Provincie aangeboden regionale Groeiagenda 2030 wordt ingezet op het aantrekken van 30.000 banen in de regio, onder andere in de logistiek, leisure, zorg en (maritieme) maakindustrie. Tegen de achtergrond van die doelstelling is het van belang om de Dordtse werklocaties in de etalage te zetten, in het bijzonder de Westelijke Dordtse Oevers (WDO), het businesspark Amstelwijck, de binnenstad en de campusontwikkeling Leerpark. Zeker in een aantrekkelijke markt vraagt dit om een meer pro-actieve acquisitie aanpak op de specifieke doelgroepen, waaronder zowel bestaande als nieuwe ondernemers. Onze deelname aan de landelijke vastgoedbeurs Provada eind mei dit jaar is daarnaast wederom een goed podium geweest om als stad met onze projecten (ook woningbouw) onder de aandacht te brengen bij potentiële investeerders en

beleggers. Evenals in 2016 geven we follow up aan de contacten die we daar hebben opgedaan en proberen we de partijen te binden aan de stad.

Verbeteren van de sportinfrastructuur, stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) functie van sport

Het Dordtse Sportkompas zorgt in 2017 voor vernieuwde ambitie en inzet. De kracht van sport zichtbaar. Op gebiedsniveau zijn er talloze nieuwe voorbeelden van hoe de sportieve vraag en het aanbod samen komen. In intensieve trajecten slaan sportverenigingen de handen ineen om samen werk te maken van sportaccommodaties voor de toekomst. De verbetervoorstellen uit het evaluatietraject van de Sportboulevard worden nader vormgegeven. Dit biedt kansen om de Sportboulevard in de toekomst nog beter te benutten. Op het gebied van talentontwikkeling bekrachtigen we de samenwerking met Rotterdam en Den Haag in het vijfde officiële Centrum voor Topsport en Onderwijs in Nederland. En ook in 2017 is Dordrecht de gastheer van een mondiaal shorttrackevent in de aanloop naar de Olympische Spelen.

Voortgang op beleid

Van de 38 activiteiten van het Programma Economie, Sport en Cultuur liggen de volgende 35 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<ul style="list-style-type: none"> ★ Doelstelling 1: de binnenstad is een belangrijke economische motor <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitvoeren convenant binnenstad</i> • <i>Uitvoeren nieuw evenementenbeleid</i> • <i>Aanpakken leegstand binnenstad</i> • <i>Interesseren en aandragen nieuwe winkels/formules</i> • <i>Uitvoeren aanbevelingen jury Beste Binnenstad en expertteam</i> • <i>Vergroten impact Dordrecht Marketing en VVV</i> • <i>Het doen van een proef met het langer doorvaren van de Waterbus in de avonduren</i> • <i>Vorbereiden en uitvoeren historische mijlpalen</i> • <i>Uitvoeren wateractiviteiten</i> ★ Doelstelling 2: verbeteren van de werking van de arbeidsmarkt <ul style="list-style-type: none"> • <i>Realiseren werkgelegenheidsprojecten: vertalen van INFRA talent naar andere sectoren</i> • <i>Verminderen van werkloosheid onder jongeren (vanuit de rol als centrumgemeente)</i> • <i>Stimuleren van (nieuwe) werkgelegenheid – Westelijke Dordtse Oever</i> Doelstelling 3: verbeteren van het vestigings- en ondernemingsklimaat <ul style="list-style-type: none"> • <i>Versnellen uitgifte businesspark Amstelwijck</i> • <i>Benaderen van potentiële beleggers en investeerders; deelnemen aan landelijke vastgoedbeurs Provada</i> • <i>Uitvoeren bedrijventerreinenontwikkeling Westelijke Dordtse Oever</i> • <i>Stroomlijnen samenwerking DEAL! en lokaal accountmanagement</i> • <i>Herontwikkelen Spuiboulevard</i> • <i>Uitwerken nieuwe contouren Middenzone Gezondheidspark</i> • <i>Stimuleren innovatie en verbinden netwerken</i> • <i>Onderzoeken huisvestingsmogelijkheden innovatieve/maritieme startups</i> • <i>Benutten Regionale Investeringsagenda (bovenregionaal)</i> • <i>Doorontwikkelen Duurzaamheidsfabriek</i> • <i>Uitvoeren Zichtbaar Samen Maritiem: verbinden inzet Economic Board Drechtsteden</i> Doelstelling 4: verbeteren van de sportinfrastructuur, stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) functie van sport <ul style="list-style-type: none"> • <i>Maatschappelijke kracht van sport</i> • <i>Sport beleven</i> • <i>Verbeteren van de Sportboulevard</i> • <i>Stadionontwikkeling FC Dordrecht</i> • <i>Talentontwikkeling</i> • <i>Samenwerking met de nieuwe sportraad</i> Doelstelling 5: verbeteren van het recreatief aanbod Doelstelling 6: vergroten van de culturele aantrekkelijkheid <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ontwikkelen Noorderdiepzone en dagrecreatieterrein Nieuwe Dordtse Biesbosch (NDB, zie Projectblad)</i> • <i>Besluiten over aanbod zwembaden vanaf 2018</i> • <i>Werken aan het Nationaal Park de Biesbosch</i> Doelstelling 6: vergroten van de culturele aantrekkelijkheid <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitvoeren cultuureducatie</i> • <i>Uitvoeren veranderopgave bibliotheek</i> • <i>Uitvoeren toekomstplan RTV Dordrecht</i>
---	--

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 4: verbeteren van de sportinfrastructuur, stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) functie van sport		
≈	<p><i>Intensiveren gebruik Sportparken</i></p> <p>In het verlengde van "uw wijk in beweging", willen wij het gebruik van de sportparken intensiveren. Samenwerking en initiatief bij verenigingen moedigen wij aan. In 2017 zetten we hier verder op in middels de inzet van onder andere de combifunctionarissen (buurtsportcoaches) en sportregisseurs. Het Sportbedrijf vervult hierin een verbindende rol met maatschappelijke partners binnen de gemeente, zoals zorginstellingen, woningcorporaties, en (sport)verenigingen onderling en NOC*NSF. Inmiddels loopt dit traject hand in hand met de uitvoering van de sportparkenvisie.</p> <p>Via de Kadernota 2017 is een budget van € 5,7 miljoen beschikbaar gesteld voor de benodigde investeringen en kosten die gepaard gaan met het uitvoeren van fase 1 van de Toekomstvisie Sportparken met beoogde verplaatsingen van verenigingen, aanpassingen op de (sport) infrastructuur en realisatie van nieuwe samenwerkingen. ¹ Eind 2016 leggen de verenigingen hun conceptplannen, met bijbehorende kredietaanvragen, voor ter besluitvorming aan de raad. Bij positieve besluitvorming zetten we in 2017 in op de eerste werkelijk zichtbare bouw-/verhuisbewegingen.</p>	<p>De verenigingen zijn druk bezig met planvorming. Inmiddels is er voor gezamenlijke nieuwbouw op de Schenkeldijk een samenwerkingsverband ('de Paraplu') gevormd door VV Dubbeldam, Tafeltennisvereniging Dordrecht (TTVD) en Movado. Op de Krommedijk zijn OMC en FC Dordrecht gezamenlijk bezig met plannen voor het integreren van OMC in de vernieuwingsplannen voor het stadion. Beide trajecten nemen veel tijd in beslag. Het feit dat deze samenwerkingen zijn ontstaan zijn op zich al een mijlpaal binnen de toekomstvisie. Nu zijn we in de fase van haalbaarheid, toetsing (inhoudelijk en financieel) en onderhandeling met betrokkenen. Dit vraagt extra en verlengde zorgvuldigheid en tijd.</p>
≈	<p><i>Exploitatie van Verenigingshallen</i></p> <p>Zowel de gemeente als de betrokken verenigingen hebben baat bij de unieke situatie dat sportverenigingen eigen sporthallen exploiteren. Het (financieel) inzicht in de hallen is in 2016 vergroot. Het anticiperen op ontwikkelingen blijft een gedeeld belang. In 2017 zetten we de intensivering van de gesprekken met de stichtingen voort. Met betrekking tot de hallen van stichting C.K.V. Oranje Wit en de stichting Vorrinklaan sturen wij op het maken van concrete afspraken voor structurele verbeteringen.</p>	<p>De afspraken met de stichting Vorrinklaan zijn geconcretiseerd. Voor de stichting Oranje Wit komt dit moeizaam tot stand. Dit vraagt extra aandacht in de rest van 2017.</p>
Doelstelling 6: vergroten van de culturele aantrekkelijkheid		
≈	<p><i>Uitvoeren cultuurbeleid</i></p> <p>In 2017 ligt de nadruk op een goede uitvoering van het cultuurbeleid en de opgave in het kader van de Agenda voor de stad. Daarbij gaat het in het bijzonder om het maken van (contract)afspraken met de cultuurpartijen over de te leveren resultaten en de onderlinge samenwerking tussen Dordrechts Museum, Bibelot, Kunstmin, Nationaal Onderwijs Museum. Het accent ligt hierbij vanuit de gemeente op het accounthouderschap en contractbeheer en de bijdrage die deze instellingen leveren aan de doelstellingen die we als stad hebben.</p> <p>In het kader van Agenda voor de stad zijn in 2016 nieuwe subsidieregels vastgesteld. We zijn</p>	<p>Het Cultuurfonds is stopgezet. Subsidieverstrekking blijft via externe commissie Evenementen & Amateurkunst lopen.</p>

¹ Vanwege gewijzigde omstandigheden en geactualiseerde taxaties is in de 1^e begrotingswijziging voorgesteld het bedrag te verlagen naar € 5,5 mln.

	<p>nu bezig nieuw subsidiebeleid voor amateurkunst en evenementen op te stellen. Zo zal er een externe adviescommissie in het leven geroepen worden. Deze nog aan te stellen adviescommissie wordt door ons gefaciliteerd in 2017. Tevens werken we in 2017 toe naar de opzet van een subsidiefonds. Deze veranderingen maken nieuwe initiatieven mede mogelijk en zullen nieuwe financiële mogelijkheden bieden, die de culturele aantrekkelijkheid van de stad vergroten.</p>	
--	---	--

Financiële afwijkingen

Economie, Sport en Cultuur		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Ureninzet kademuren wordt niet geactiveerd	I	-99			-99
2. Hogere programmakosten en publieksinkomsten Museum	I	-127	127		0
3. Verschillen kleiner dan € 100.000	S	26	-49		-23
		-200	78	0	-122
Geraamd resultaat					-122

-/- betreft een nadeel I = incidenteel S = structureel

1. Ureninzet kademuren wordt niet geactiveerd

De lasten zijn incidenteel € 99.000 hoger dan begroot, omdat we vanaf 2017 geen personele kosten op de kredieten van de kademuren meer boeken. Door het toeschrijven van personele kosten op kredieten te beperken, verbeteren we de grip op de personele kosten (zie ook Kadernota 2018 pagina 9 onder i).

2. Hogere programmakosten en publieksinkomsten Museum

De lasten zijn incidenteel 127.000 hoger dan begroot door hogere uitgaven op programmering van tentoonstellingen.

De baten zijn 127.000 hoger dan begroot door extra publieksinkomsten en hogere bijdragen van derden op programmeringskosten.

3. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.6 Programma Milieu en Duurzaamheid

Portefeuillehouders: H. van der Linden en P.H. Sleeking

Samen werken aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving

Een goede woon- en leefomgeving speelt een steeds grotere rol in het vestigingsklimaat. Milieu, water en duurzaamheid leveren daaraan een belangrijke bijdrage. Dit is des te belangrijker bij een groeiambitie, die vooral binnenstedelijk vorm zal krijgen.

Duurzame leefomgeving

Dordrecht werkt, samen met haar partners, hard aan de ambitie om een zelfvoorzienend en zelfredzaam eiland te zijn op het gebied van energie en water. En er worden successen behaald: Dit jaar heeft de Energie Coöperatie Dordrecht (ECD) subsidie gekregen voor het bouwen van een zonnecentrale. Naar verwachting start de bouw van de centrale in het najaar en wordt deze in het eerste kwartaal van 2018 in gebruik genomen. Ook zien we steeds meer particuliere initiatieven, onder meer in het project "zon op andermans dak". Tenslotte is de regionale energiestrategie nagenoeg afgerond en werken we nu aan een ontwikkelagenda.

In de ontwikkeling van de Spuiboulevard wordt ingezet op bijna energie neutrale nieuwbouw (stadskantoor energie-positief) door een combinatie van duurzame warmte uit het warmtenet, energiebesparing, opwekking van duurzame energie, Smart Grid/smart charging voor elektrisch rijden en circulair slopen en bouwen.

Internationale samenwerking klimaatadaptatie

We werken op allerlei gebieden samen met nationale en internationale partners aan klimaatadaptatie. Het Interreg projectvoorstel BEGIN is goedgekeurd en in uitvoering. Dit is gericht op sociale innovatie en de

economische waardering van ecosystemen en biodiversiteit. SCORE (Smart City Open data RE-use) is een Interreg North Sea Region project dat op 8 juni is goedgekeurd. Dordrecht participeert in dit project met een case op het gebied van klimaatadaptatie.

Gezonde leefomgeving

De PFOA-problematiek bij Chemours (DuPont) heeft onze onverminderde aandacht. In mei dit jaar zijn de uitkomsten van het steekproefonderzoek PFOA/C8 en het literatuuronderzoek naar relaties tussen PFOA en gezondheidseffecten bekendgemaakt. De betrokken gemeenten vinden de uitkomst van het steekproefonderzoek positief voor de meeste omwonenden; hun bloedwaarde wijkt niet af van de gemiddelde achtergrondwaarde. Zorg is er wel voor de kleine groep direct omwonenden. Wij steunen de aanbevelingen van het RIVM. Ook vinden wij dat de uitkomsten de noodzaak onderstrepen om meer te doen aan onderzoek en het beperken van de huidige uitstoot van dergelijke stoffen.

Daarnaast heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in opdracht van de gemeente Dordrecht risicogrenswaarden voor PFOA in grond en grondwater afgeleid. De gemeente kan hiermee bepalen of de kwaliteit van de grond en het grondwater een risico vormt voor mens en milieu, en of maatregelen nodig zijn. Dat is in de omgeving van Chemours niet het geval. Dit blijkt uit de gemeten PFOA-gehalten in de omgeving. De aangetroffen hoeveelheden GenX in grond en grondwater zijn heel beperkt. Toch willen gemeente en provincie het RIVM vragen om ook voor GenX risicogrenswaarden voor grond en grondwater af te leiden.

Voortgang op beleid

Van de 16 activiteiten van het Programma Milieu en Duurzaamheid liggen de volgende 9 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Verbeteren woon- en leefomgeving in Dordrecht</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Verbeteren luchtkwaliteit</i> • <i>Verbeteren bodemkwaliteit</i> • <i>Stimuleren tijdelijk gebruik van gronden</i> • <i>Verbeteren externe veiligheid</i> • <i>Verbeteren kwaliteit van de leefomgeving door meer aandacht voor groen</i> • <i>Borgen van de kwaliteit van de leefomgeving</i> <p>Doelstelling 2: Energieneutraal Dordrecht in 2050</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Warmtenet Dordrecht</i> • <i>Zonneweide Dordrecht</i> <p>Doelstelling 4: Verduurzaming mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • ★ <i>Slimmer sturen op schoon en minder</i>
---	---

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Verbeteren woon- en leefomgeving in Dordrecht		
≈	<p><i>Verbeteren van scheiden en aanbieden van huishoudelijk afval</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij werken de Dordtse ambitie gericht op het scheiden van meer grondstoffen uit afval en de bijbehorende maatregelen uit in een nieuw afvalbeleidsplan. Deze maatregelen richten zich onder meer op het bevorderen van een omschakeling in gedrag van inwoners. Het afvalbeleidsplan wordt eind 2016 aan de raad aangeboden. • In 2017 voeren wij samen met HVC de maatregelen uit het nieuwe afvalbeleidsplan uit. 	De bespreking in de raadscommissie op 14 maart 2017 leidde tot veel technische vragen. De beantwoording daarvan leidt tot aanpassing van het voorstel waarna aanbieding aan de raad volgt.
✓	<p><i>Verbeteren akoestisch klimaat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wij zetten de uitvoering van het Actieplan Geluid 2013-2018 voort. We richten ons op het verminderen van het aantal woningen waarvan de geluidsbelasting boven de 65dB uitkomt 	

≈	<p>(van 1.280 in 2013 naar 1.100 in 2018). Verkeerskundige maatregelen, zoals 30 km zonerings, aanpak Merwedestraat-Oranjelaan en het stimuleren van het fietsgebruik dragen hieraan bij (zie programmakaart Verkeer en Vervoer).</p> <ul style="list-style-type: none"> Opstellen Geluidbelastingskaarten 2016; vaststellen door college voor 1 juli 2017. 	<p>Het opstellen van de geluidbelastingskaarten is vertraagd, vanwege problemen met het gehanteerde verkeersmodel. De kaarten zijn in september/oktober gereed. Het college legt ze vervolgens ter visie; daarna bieden we ze via een RIB aan de raad aan. De aanvraag van de voorbereidingssubsidie vindt voor een deel in 2018 plaats. Daarmee schuift het nader onderzoek iets in tijd op.</p>
≈	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van de Wet Geluidhinder continueren wij met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) de sanering van woningen met een te hoge geluidbelasting (met name woningen op de A-lijst). Deze meest urgente sanering heeft alleen nog betrekking op de aanpak van zogenoemde 'oude weigeraars' (spijtoptanten). Ook voor woningen op de B-lijst met een minder hoge geluidbelasting is voorbereidingssubsidie aangevraagd. Met deze subsidie kunnen wij nader onderzoek naar de daadwerkelijke noodzaak van maatregelen verrichten. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> Wij volgen de onderzoekstrajecten van Rijkswaterstaat en Prorail voor de saneringsopgaven langs rijkswegen en spoor en overleggen zo nodig met deze partijen. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> In het kader van het groot onderhoud N3 en groot onderhoud Wantijbrug zijn we met de wegbeheerder in overleg over mogelijkheden om de geluidsoverlast van de N3 en Wantijbrug tegen te gaan (zie programmakaart Verkeer en Vervoer). 	

Doelstelling 2: Energieneutraal Dordrecht in 2050

≈	<p>★ <i>Energiebesparing stimuleren</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Wij gaan op gemeentelijke gebouwen met een jaarlijks verbruik van kleiner dan 10.000 Kwh zonnepanelen plaatsen. De Energie Coöperatie Dordrecht (ECD) voert dit uit. 	<p>Op 16 gemeentelijke gebouwen liggen inmiddels zonnepanelen. Dit jaar zijn nog geen nieuwe zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen geplaatst. Wel zijn in overleg met de stichting Drechtse stromen 3 daken van gemeentelijke panden vrijgegeven voor het project "zon op andermans dak". Met dit zogenaamde postcoderoos project kunnen 100 inwoners van Dordrecht die geen PV installatie (zet zonne-energie om in elektriciteit) kunnen aanleggen op hun eigen dak toch gebruik maken van zonne-energie. Aan de startnotitie wordt momenteel gewerkt. We verwachten deze voor einde 2017 ter besluitvorming aan te bieden.</p>
≈	<ul style="list-style-type: none"> Wij hebben een startnotitie opgesteld voor het verder verduurzamen van het gemeentelijke vastgoed. De realisatie van het project start in 2017. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> Wij zetten versterkt in op het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad door: <ul style="list-style-type: none"> te stimuleren dat eigenaren van particuliere woningen gebruik maken van de garantieregeling voor energiemaatregelen, waardoor lagere rente mogelijk is (ECD). het ECD te verzoeken het 	

De Energie Coöperatie Dordrecht (ECD) heeft een

≈	<p>haalbaarheidsonderzoek aangaande een experiment op het gebied van "energie besparen zonder direct te investeren" af te ronden.</p>	haalbaarheidsonderzoek gedaan voor uitvoering van een experiment op het gebied van "energie besparen zonder direct te investeren". Hieruit blijkt dat de Autoriteit Consument & Markt (ACM) tegen het experiment is. De ECD studeert nu op een oplossing.
✓	<ul style="list-style-type: none"> We oriënteren ons op kansen voor zogenaamde "smart grids" in Dordrecht, bijvoorbeeld bij Dordtse Kil IV en de Spuiboulevard. We gaan hierover in gesprek met marktpartijen. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> Wij begeleiden aanvragen voor het opwekken van windenergie. 	

Doelstelling 3: Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is uiterlijk 2020 integraal onderdeel van beleid en handelen

✓	<p><i>Uitvoering Programma Water 2015-2018</i> Het programma Water heeft directe inhoudelijke raakvlakken met de programmakaarten Ruimtelijke Ordening en Wonen en Economie, Sport en Cultuur (onder andere de Waterdriehoek). De belangrijkste activiteiten waar wij de komende jaren mee aan de slag gaan zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Uitvoering opgave Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie (2017-2018).</i> Op grond van een stresstest voor het riool en de openbare ruimte stellen we een Dordtse Waterstrategie op. Die geeft aan hoe wij handelen op korte en middellange termijn bij investeringen in beheer/onderhoud en (her)ontwikkeling. Het Stadslab Wolkbreukbestendig Dordrecht is hiervoor opgezet. Binnen dit Stadslab werken we samen met partners aan het subsidieproject 'Water in de Dordtse Ruimte'. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> <i>Uitvoering Deltabeslissing Rijn-Maasmonding (2016-2017).</i> We hebben samen met onze partners het MIRT-onderzoek Meerlaagsveiligheid Eiland van Dordrecht uitgevoerd. Wij zullen de resultaten van dit onderzoek invulling geven in de praktijk, onder andere in het Stadslab Zelfredzaam Eiland van Dordrecht. 	
-	<ul style="list-style-type: none"> We zoeken een geschikte locatie voor de oprichting van een 'Delta Experience Centre' (2017) in Dordrecht. Een private partij, Kexcom, werkt voor de vestiging hiervan aan een businesscase. Het aanwezige Dordtse/Drechtstedelijke netwerk van kennispartners, medeoverheden, bedrijfsleven en bewoners kan hier kennis en ervaring over klimaatadaptatie en het Deltaprogramma delen. 	De initiatiefnemer, Kexcom, heeft de intensivering van de ontwikkeling van het 'Delta Experience Centre' in Dordrecht tijdelijk verlaagd. De verwachting is dat de ontwikkeling van dit traject over een half jaar weer wordt geïntensiveerd door de initiatiefnemer.
✓	<ul style="list-style-type: none"> <i>Uitvoering Europese subsidie projecten.</i> Dordrecht heeft vanuit het (inmiddels afgeronde) Interreg-project CAMINO samen met haar partners het nieuwe Interreg projectvoorstel BEGIN ingediend, gericht op klimaatadaptatie door middel van blauw/groene infrastructuur, sociale innovatie en economische waardering van ecosystemen en biodiversiteit. Dordrecht is ook partner in het door de Veiligheidsregio ZHZ ingediende project FRESCO. Het doel van deze projecten is nieuwe kennis ontwikkelen voor de aanpak van de wateropgave en het behouden van de 	

✓	<p>koploperspositie die Dordrecht heeft bereikt op het gebied van meerlaagsveiligheid en klimaatbestendige stad. Dit willen we doen door middel van 5 iconprojecten. Deze activiteit is afhankelijk van het toekennen van de Europese subsidie; dit is najaar 2016 bekend.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Coördinatie programma Water</i>. De samenwerkingsverbanden tussen Dordrecht en andere nationale en internationale partners hebben, naast innovaties en inzichten, Dordrecht en de Drechtsteden op het gebied van meerlaagsveiligheid positief op de kaart gezet. In de komende periode wordt deze lijn voortgezet door middel van verschillende samenwerkingsprojecten (onder andere City-2-City learning, EDUCEN, Gracefull) en nationale en internationale netwerken (onder andere UNISDR, campagne "Make your city resilient", Ecoshape, Valorisatieprogramma, Mayors Adapt en de citydeals "Klimaatadaptatie" en "Waarden van groen en blauw in de stad"). 	
---	--	--

Doelstelling 5: Verduurzamen (circulaire) economie

✓	<p>★ <i>Duurzaamheidsimpuls economie van Dordrecht</i> Duurzaamheid biedt nieuwe economische kansen door de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie, energiebesparing en circulaire economie. Door innovatie en ontwikkeling van nieuwe werkvormen en producten ontstaan nieuwe bedrijvigheid, banen en opleidingen. Wij zetten daarbij in op:</p>	
✓	<ul style="list-style-type: none"> • duurzaamheidsimpuls Westelijke Dordtse Oever (zie ook projectblad WDO en programmakaart Economie, Sport en Cultuur). Dordtse Kil IV zetten we, op basis van het profiel, in de markt als duurzaam bedrijventerrein met een duurzame energie-infrastructuur en duurzame uitstraling. 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> • deelname aan de Citydeal Circulaire Stad, waarin 9 gemeenten, 3 kennispartners en het Rijk ambitieuze doelstellingen formuleren en uitwerken in het kader van de circulaire economie; 	
✓	<ul style="list-style-type: none"> • toepassen van de uitkomsten van het 'Onderzoek en actie-agenda Circulaire kansen voor Dordrecht' dat Cirkellab eind 2015 heeft opgeleverd. Dit doen we door het organiseren van innovatietafels met vooruitstrevende bedrijven in Dordrecht en de regio; 	
≈	<ul style="list-style-type: none"> • zoveel mogelijk inschakelen van lokale en regionale bedrijven bij projecten op het gebied van energie en circulaire economie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Met de innovatietafels bereiken we de voorlopers op gebied van circulaire economie. De grote massa daarna blijft daarmee nog wat buiten beeld. We bezinnen ons op nadere acties.
≈	<ul style="list-style-type: none"> • verbinden van partijen om zo tot duurzame businesscases te komen, bijvoorbeeld door het uitwisselen van (rest)stromen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondanks goede contacten is het nog niet tot concrete businesscases gekomen. De gemeente heeft vaak geen bepalende rol hierin, dat is het bedrijfsleven zelf. We proberen wel waar mogelijk te faciliteren.
≈	<ul style="list-style-type: none"> • op regionaal niveau werken aan een aanpassing van het inkoopbeleid, dat meer nadruk legt op duurzaamheid en meer kansen biedt voor bedrijven die circulair produceren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Momenteel loopt er een veranderings-traject binnen Team Inkoop, waarbij duurzaamheid één van de pijlers wordt naast een aantal andere thema's. Er is vertraging opgelopen in het selecteren van

		geschikte inkooptrajecten en het organiseren van bijeenkomsten om inkoopadviseurs en opdrachtgevers een handelingsperspectief te bieden met betrekking tot duurzaam en circulair inkopen. Dit wordt in het najaar 2017 opgepakt.
<p>✓</p> <p>✓</p> <p>-</p> <p>✓</p> <p>-</p> <p>✓</p> <p>✓</p>	<p>Groei activiteiten <i>Duurzaamheidsfabriek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In het najaar van 2016 heeft de Duurzaamheidsfabriek de landelijke status van Fieldlab Smart Industry gekregen. Tevens is de Duurzaamheidsfabriek als Fieldlab voor Smart Industry en TIMA (Toegepaste Innovaties voor maritieme Automatisering) opgenomen in het investeringsprogramma van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. In dit kader werken we in 2017 aan nieuwe innovatie-leer-trajecten met het bedrijfsleven en onderwijs. • We geven uitwerking aan het door Europa (EFRO) gesteunde innovatieproject lasrobotica en maritieme productie (TIMA). Daarnaast blijven we sturen op het verkrijgen van meer financiering voor Europese innovatieprogramma's; zo zullen we samen met Innovation Quarter het innovatieproject Smart Metrology opnieuw indienen voor financiële bijdragen. • De functie van de fabriek voor onderwijs, arbeidsmarkt en bedrijfsleven zal ook in 2017 groeien. Hierbij zetten we in op: <ul style="list-style-type: none"> ○ verbreding en uitbreiding van het programma TechniekDock (kennismaking techniek voor basisschoolleerlingen) naar HAVO/VWO-leerlingen. ○ uitbreiding van het Associate Degree-programma, dat samen met Hogeschool Rotterdam wordt georganiseerd, met nieuwe trajecten op het gebied van Smart Metrology en mogelijk bouwingenieur. ○ financiële ondersteuning door het Rijk van verlenging en verbreding van de opleiding van docenten in het basisonderwijs in het kader van de agenda Wetenschap en Techniek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit doen we samen met andere regio's. ○ het betrekken van het 3D-printlab Leonardo Experience bij de uitvoering van het groeiende <i>TOT-programma</i> (TalentOntwikkelingTechniek). We werken hierbij samen met VMBO-TL scholen, het Da Vinci-college en de Hogeschool Rotterdam. • Tenslotte staat in 2017 de invulling van de in het najaar 2016 besloten maatregelen voor de doorontwikkeling van de Duurzaamheidsfabriek centraal: <ul style="list-style-type: none"> ○ vergroten van de verhuurmogelijkheden van de vierde verdieping. ○ doorontwikkeling onderwijs en bedrijfsleven. ○ doorontwikkeling betrokkenheid regio. ○ verbreding eigenaarschap en exploitatie. ○ kostenbesparing financieringslasten. 	<p>Geen budget voor aanwezig en is daarmee niet breed uitgezet (alleen twee pilots). Wordt nader bekeken in kader versterking techniekpromotie (onderdeel opgave Arbeidsmarkt Onderwijs).</p> <p>Er worden geen gelden meer vrijgemaakt door het Rijk. De opleiding docenten basisonderwijs wordt, zij het veel minder intensief, meegenomen in TechniekDock.</p>

Doelstelling 6: Stimuleren duurzaam denken en handelen

<p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>≈</p>	<p>Duurzaamheidscentrum Weizigt</p> <ul style="list-style-type: none"> • We stimuleren duurzaam denken en handelen van inwoners, onderwijs en het bedrijfsleven middels educatie, recreatie en participatie. We zetten daarbij in op: <ul style="list-style-type: none"> ○ het voortzetten van het programma Watereducatie Drechtsteden waarin we samen met Evides Waterbedrijf, Waterschap Rivierenland, Waterschap Hollandse Delta, Sliedrecht, Papendrecht en Hendrik-Ido-Ambacht de krachten bundelen om inwoners en scholieren waterbewust te maken onder andere door het organiseren van de Week van ons Water vanuit het geactualiseerde Aquarama. ○ vervolg van de campagne <i>Groen doet Goed</i> waar in samenwerking met partijen uit de stad met een uniek activiteitenprogramma stadskinderen gestimuleerd worden om de natuur in te gaan in de Biesbosch. ○ het stimuleren van energiebesparing en het opwekken van duurzame energie bij basisscholen in het gezamenlijke traject Energiebesparing basisscholen in de Drechtsteden samen met Drechtse Stroom, het Groene Scholen Collectief, OZHZ en het Ingenieursbureau Drechtsteden. ○ verder ontwikkelen van het bedrijevnetwerk MVO Drechtsteden waardoor meer bedrijven actief met verduurzaming van de bedrijfsvoering aan de slag gaan. ★ We blijven duurzame initiatieven stimuleren en ondersteunen en zijn betrokken in een groeiend netwerk rond duurzaamheid. We organiseren een duidelijk en integraal proces om initiatieven te toetsen. Kansrijke en waardevolle projecten krijgen ondersteuning via vaste accounthouders en een werkbudget om het verder te brengen. Ook maken we afspraken met samenwerkingspartners, waaronder stichting DEAL! en de ECD, om de stad nog meer te verduurzamen. Tevens blijven we hierover actief communiceren. Initiatieven voor Stadslandbouw stimuleren wij op braakliggende terreinen (zie programmakaart Ruimtelijke Ordening en Wonen). 	<p>Het netwerk is toe aan verbreding en verdieping. Op de MVO conferentie (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) van 8 juni is hierover met de leden kort gesproken. In het najaar wordt hier gezamenlijk verder aan gewerkt. De lopende activiteiten (CoP's) gaan gewoon door.</p>
-------------------------------------	---	---

Financiële afwijkingen

Milieu en Duurzaamheid		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Exploitatie afvalinzameling en -verwerking valt tegen	S	-500		500	0
2. Verschillen kleiner dan € 100.000	I/S	28		-30	-2
		-472	0	470	-2
Geraamd resultaat					-2
-/- betreft een nadeel					I = incidenteel S = structureel

1. Exploitatie afvalinzameling en –verwerking valt tegen

De lasten zijn structureel € 500.000 hoger dan begroot, omdat meer burgers in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing.

Er is € 500.000 meer uit de bestemmingsreserve Afval geboekt dan begroot, omdat de exploitatie van de afvalinzameling en afvalverwerking tegenvalt door extra kwijtscheldingen.

2. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.7 Programma Zorg en Ondersteuning

Portefeuillehouder: C.M.L. Lambrechts

Inleiding

In 2016 hebben we zes maatschappelijke opgaven benoemd vanuit de stad, die gebundeld zijn binnen de sociale ontwikkelagenda. In deze programmakaart komen drie van deze zes ontwikkelopgaven terug: 'Elkaar helpen', 'Sterke Basis in de Wijk', en 'Thuis in de wijk'. De opgaven zijn goed op stoom, de belangrijkste ontwikkelingen worden hieronder uitgelicht.

Elkaar helpen

Het doel van deze opgave is tweeledig: enerzijds meer mensen activeren en faciliteren om anderen te helpen, anderzijds meer mantelzorgers ontlasten en waarderen. In de startnotitie ([zie RIS-dossier 1925335](#)) is beschreven hoe we dit gaan aanpakken: meer inzetten op verbinding en samenwerking in plaats van op nieuwe initiatieven, zorgen voor een goede informatievoorziening en meer gebruik maken van talenten en mogelijkheden van burgers. In nauwe samenspraak met Dordtse vrijwilligers en partners is begin dit jaar de uitvoeringsagenda mantelzorg 2017-2018 opgesteld.

Sterke basis in de wijk

Per 1 januari 2017 zijn de Sociale Teams en Jeugdteams samen verder gegaan als Sociale Wijkteams Dordrecht. Samen vormen zij dé integrale voordeur voor informatie, advies en ondersteuning aan bewoners. De teams zijn fysiek, telefonisch en digitaal (www.sociaalwijkteamdordrecht.nl) bereikbaar. De volgende stap is om de werkwijze verder door te ontwikkelen, naar meer preventief, netwerkgericht (informeel en formeel) en groepsgericht/collectief handelen. Bovendien wordt gewerkt aan de resultaatverantwoordelijkheid van de teams. Dit is een proces dat ook in 2018 doorloopt.

Thuis in de wijk

Deze opgave kent een spoor "langer thuis" (ouderen) en een spoor "passend thuis" (kwetsbare groepen). De opgave kenmerkt zich door vele betrokken partijen met vaak verschillende belangen, met name op het gebied van huisvesting. Hierdoor is deze opgave wat later op gang gekomen. De startnotitie en een raadsvoorstel over Skaeve Huse zijn najaar 2017 gereed.

Uitrol aanpak overlast.

De positieve resultaten van de aanpak Overlast in Lijnbaan-Vogelbuurt hebben ertoe geleid dat de aanpak ook naar andere wijken wordt uitgerold. Kenmerkend voor de aanpak is de integraliteit: er wordt een totaal aanbod van voorzieningen op het terrein van zorg, begeleiding, werk en scholing aangeboden, in nauwe samenwerking met veiligheidspartners.

Voortgang op beleid

Van de 9 activiteiten van het Programma Zorg en Ondersteuning liggen de volgende 7 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

	<p>Doelstelling 1: Dordtse inwoners zijn zo min mogelijk afhankelijk van professionele zorg en ondersteuning</p> <ul style="list-style-type: none">★ <i>Ondersteunen en waarderen van mantelzorgers (Elkaar helpen – opgave sociale ontwikkelagenda)</i> <p>Doelstelling 2: Vergroten van de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners</p> <ul style="list-style-type: none">★ <i>Sterke basis in de wijk (opgave sociale ontwikkelagenda, zie ook programmakaart Jeugd en Onderwijs)</i><i>Doorontwikkelen stedelijk netwerk Zorg & Overlast</i><i>Versterken ketenaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling</i> <p>Doelstelling 3: Bevordering vitale en zorgzame wijken</p>	
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Opstellen en realiseren wijkagenda</i> • <i>Stimuleren en faciliteren burgerinitiatieven</i> • <i>Bestrijding overlast in de wijken</i>
---	--

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Dordtse inwoners zijn zo min mogelijk afhankelijk van professionele zorg en ondersteuning		
	<p>Doorontwikkelen vrijwilligersondersteuning (Elkaar helpen – opgave sociale ontwikkelagenda)</p> <p>In de veranderopgave Elkaar helpen – onderdeel van de sociale ontwikkelagenda – is vrijwillige inzet van Dordtenaren de kern: mensen helpen elkaar in hun eigen netwerk waar mogelijk, zo nodig ondersteund door professionals. De mogelijkheden en talenten van bewoners en hun sociale omgeving worden nu nog niet optimaal benut. Daarom is actie nodig; van professionele en informele partners in de stad maar ook van de gemeente zelf. Bijvoorbeeld door het bij elkaar brengen van en ruimte geven aan initiatieven, organisaties en samenwerkingsverbanden. De doelstellingen voor 2017 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wehelpen.nl verder ontwikkelen: toenemend aantal matches op het online platform van hulpvraag en -aanbod en toename van (gebruik van) de WeHelpen-ontmoetingsplekken verspreid over de stad (ambitie is van 12 naar 30 in 2017). • plan van aanpak vrijwilligersondersteuning 2.0 opstellen met partners waarbij we het Vrijwilligershuis gaan omvormen. • vrijwillige inzet steviger borgen in en rond de Sociale Teams. • faciliteren van nieuwe vormen van actieve betrokkenheid van bewoners, zoals: sociaal ondernemerschap, bewonerscorporaties en gezamenlijke initiatieven van formele en informele organisaties. • organiseren van netwerkbijeenkomsten - het Elkaar Helpen Netwerk - om maatschappelijke organisaties, initiatieven (formeel en informeel) en actieve bewoners te verbinden. 	<p>De opgave verloopt voorspoedig, uitgezonderd de vrijwilligersondersteuning waarover we in gesprek zijn met het Vrijwilligershuis. Het net aangeleverde meerjarenplan, samen met de tussentijdse verantwoording en het herhaalonderzoek deze zomer gebruiken we om keuzes te maken over de hoogte van de subsidie in 2017 en de voortzetting van onze subsidierelatie vanaf 2018. Dit kan gevolgen hebben voor het plan van aanpak vrijwilligersondersteuning 2.0, borgen van vrijwilligersondersteuning in en rond de sociale teams. In het najaar weten we hierover meer.</p>
Doelstelling 2: Vergroten van de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners		
	<p>★ Thuis in de wijk (opgave sociale ontwikkelagenda)</p> <p>We streven samen met woningbouwcorporaties, Sociale Dienst Drechtsteden, Dienst Gezondheid & Jeugd, zorgaanbieders en andere partners naar een stad waarin mensen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving kunnen (blijven) wonen en een zo positief mogelijke gezondheid ervaren. Het initiatief tot (innovatieve) maatschappelijke arrangementen ligt in toenemende mate bij inwoners en maatschappelijke partners. Samen met belanghebbenden (bewoners, aanbieders van zorg- en welzijn, huisvesters) willen we in de komende jaren de toegang tot en toegankelijkheid van zelfstandige huisvesting</p>	<p>De opgave vraagt om continue dialoog met de vele partijen die bij de opgaven betrokken zijn en om regelmatig bijstelling van de kaders gedurende het proces. Hierdoor is vertraging opgetreden.</p> <p>Een eerste opzet van de startnotitie Thuis in de wijk is in de commissie Sociale Leefomgeving van 16 mei jl. besproken. Besloten is de startnotitie verder uit te werken en een apart raadsvoorstel Skaeve Huse maken.</p> <p>Uitgewerkt worden: spoor Langer thuis (ouderen):</p> <ul style="list-style-type: none"> • formuleren van de Visie Langer thuis wonen

	<p>voor alle inwoners optimaliseren. Daarnaast werken we aan (nieuwe) samenhangende arrangementen die uitgaan van wat bewoners nodig hebben (vraaggestuurd) en die de gezondheid (in de brede zin van het woord) van bewoners bevorderen.</p>	<p>inclusief actieplan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • het opstellen van een raadsvoorstel Blijverslening. <p>Spoor Passend thuis (kwetsbare groepen onder andere GGZ en verstandelijk gehandicapt)</p> <ul style="list-style-type: none"> • de lessen van de Doe tafel vertalen in acties en voorstellen. • de opgave is kwalitatief en kwantitatief verder onderzocht en de resultaten worden omgezet in vervolgstappen.
--	---	---

Financiële afwijkingen

Zorg en Ondersteuning

Bedragen × €1000

Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. GR DGJ restitueert resultaat 2016	I	339			339
2. Beschermd Wonen budget niet volledig nodig	I	2.000			2.000
3. WMO budget (oud) niet volledig nodig	I	500			500
4. Verschillen kleiner dan € 100.000	I	-15			-15
		2.824	0	0	2.824
Geraamd resultaat					2.824

-/- betreft een nadeel

I = incidenteel S = structureel

1. Gemeenschappelijk Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd (GR DGJ) restitueert resultaat 2016

De lasten zijn incidenteel € 339.000 lager dan begroot, omdat de DGJ het gerealiseerde jaarresultaat 2016 restitueert naar de gemeente.

2. Beschermd Wonen budget niet volledig nodig

De lasten zijn incidenteel € 2.000.000 lager dan begroot, omdat de uitvoeringskosten lager zijn dan de rijksbijdrage die centrumgemeente Dordrecht op basis van het verdeelmodel voor Beschermd Wonen ontvangt. Deze rijksbijdrage is ook in de recente Meicirculaire 2017 weer verhoogd. Het (aflopend) structureel effect van dit voordeel voor 2018 en verder is verwerkt in de Kadernota 2018 (zie pagina 15 onder 5).

3. WMO budget (oud) niet volledig nodig

De lasten zijn incidenteel € 500.000 lager dan begroot omdat de vraag naar huishoudelijke hulp achterblijft bij de verwachtingen, terwijl de rijksbijdrage voor de WMO is toegenomen.

4. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.8 Programma Verkeer en Vervoer

Portefeuillehouder: H. van der Linden

Inleiding

In de concept Koersnota Stad in beweging kiezen we voor een realistisch, vernieuwend en ambitieus verkeers- en vervoersbeleid. Een beleid dat aansluit bij de groei-ambitie voor de stad. Een bereikbare stad is een belangrijke voorwaarde om de ruimtelijke en economische ambities te kunnen realiseren.

Knooppuntontwikkeling

Een groeiende stad binnen bestaande bebouwing vraagt om de ontwikkeling van sterke openbaar vervoerknooppunten en het Dordtse centraal station in het bijzonder. We zetten ons in voor het versterken van de intercitykwaliteit van Dordrecht, een lightrailverbinding met Rotterdam en een goede (interwijk-)verbinding tussen de binnenstad en het Weizigtpark voor het langzaam verkeer.

Leefbaarheid

Door heldere keuzes te maken zorgen we voor een goede balans tussen leefbaarheid en bereikbaarheid van de stad. We geven prioriteit aan hoogwaardig openbaar vervoer (bijvoorbeeld het Programma van Eisen voor de nieuwe DAV-concessie) en de fiets (denk aan de fietsvriendelijke herinrichting van de Oranjelaan-

Merwedestraat). We stimuleren bezoekers om aan de rand van de stad te parkeren. Maar we zorgen er ook voor dat de stad toegankelijk is voor iedereen. In de binnenstad zetten we in op een tweede parkeervergunning voor de parkeergarage in plaats van op straat. En gemotoriseerd verkeer bundelen we vooral op de hoofdassen, zoals de A16, N3 en Laan der Verenigde Naties.

Hoofdwegennet

In goede samenwerking met Rijkswaterstaat wordt verder doorgepakkt in de voorbereiding op de reconstructie van de knoop A16/N3 (inclusief aansluiting op Dordtse Kil 4) en de knoop N3-A15. Minister Schultz van Haegen van het ministerie van Infrastructuur en Milieu zette haar handtekening onder het plan om de A15 tussen Hardinxveld-Giessendam en Papendrecht te verbreden en de Tweede Kamer nam na een stevige lobby vanuit onze regio een motie aan waarin de regering gevraagd wordt om bij de besteding van de extra gelden die in het infrastructuurfonds zijn vrijgemaakt voor de Goederencorridor Oost (€ 200 miljoen) prioriteit te geven aan de opgave voor de A15 Ridderkerk-Gorinchem. Rijkswaterstaat stelde € 60 miljoen (in plaats van de oorspronkelijk voorziene 22 miljoen) beschikbaar voor het groot onderhoud van de N3. In samenspraak met de regio en Rijkswaterstaat worden in een ambitiedocument de ambities om van de N3 een duurzame snelweg te maken vastgelegd.

Verkeersplan Centrum

Vermeldenswaard is tenslotte dat de uitvoering van het Verkeersplan Centrum, inclusief de sobere inrichting van de 30 km/h zones in de Schil, gestaag vordert.

Voortgang op beleid

Van de 19 activiteiten van het Programma Verkeer en Vervoer liggen de volgende 13 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Optimaal benutten van de hoofdinfrastructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sturen op en met het Meerjaren Investerings Programma (MIP)</i> • <i>Rijksinvesteringen aan het Hoofdwegennet</i> • <i>Beter Benutten 2</i> <p>Doelstelling 2: Het bieden van voldoende parkeerruimte voor een goede bereikbaarheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Verder digitaliseren van de parkeerketen</i> • <i>Verankeren parkeervisie in het Mobiliteitsplan</i> <p>Doelstelling 3: Versterken van het openbaar vervoer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Impuls haltes Waterbus</i> • <i>Aanbesteding DAV concessie voor openbaar vervoer in de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden</i> • <i>Gratis reizen voor senioren</i> • <i>Station Zuid</i> <p>Doelstelling 4: Versterken positie fietsers</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Uitvoering "Dordt Fietst Verder"</i> • <i>Aanpak fietsendiefstal</i> • <i>Verbeteren Verkeersveiligheid</i> <p>Doelstelling 5: Verduurzamen van verkeer en vervoer</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Beheersing van de risico- en hinderplafonds (onder andere externe veiligheid)</i>
---	--

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Optimaal benutten van de hoofdinfrastructuur		
≈	<p><i>Mobiliteitsplan</i></p> <p>De stad ontwikkelt door, maar ook zijn er vele trends waar de stad op anticipeert. Dit betekent dat we ook de visie op een vitale, leefbare en bereikbare stad actueel houden. In het eerste kwartaal van 2017 wordt deze visie inclusief een adaptieve realisatiestrategie (die zich aanpast aan eventueel gewijzigde omstandigheden) aangeboden aan de raad, als logisch vervolg op de richtinggevende besprekingen met stad en bestuur eind 2016 over te volgen koers.</p>	<p>Het concept Mobiliteitsplan is onder de titel 'Koersnota mobiliteit' dit voorjaar aangeboden aan de raad en vrijgegeven voor inspraak. Alvorens over te gaan tot invulling van het beleid zal met de raad een kaderstellende discussie worden gevoerd over het Mobiliteitsbeleid.</p>

	In de uitvoeringsstrategie geven we aan waar de gemeente zelf realiseert, waar zij adviseert, samenwerkt, onderzoekt, stimuleert en niet in de laatste plaats de lobby op focust. De volgende doelstellingen staan centraal: (1) Concurrerende economie, (2), Aantrekkelijke verblijfsgebieden, (3), Toekomstbesteding, (4), Kansen voor mensen en (5) Integraal, efficiënt en rendabel.	
≈	<i>Realisatie Verkeersstructuurplan</i> De realisatie van het VerkeersStructuurPlan Centrum (VSP) krijgt in 2017 een vervolg. Daarbij gaat het om "Fietsdoorsteekjes", vrij fietsen in de binnenstad, de verkeerssituatie in de Wijnstraat, de doorgang door de Museumstraat en de verdere inrichting van de 30 km/h gebieden. Hierbij streven we, met politie en justitie, naar extra aandacht voor de handhaving van deze snelheid.	Voorstellen voor 'Fietsdoorsteekjes' en voor 'Vrij Fietsen in de binnenstad' zijn afgewezen door de raad. De verkeerssituatie in de Wijnstraat wordt thans aangepast. De poller op de Museumstraat blijft op advies van de politie en de bezwaarschriftencommissie voorlopig gehandhaafd. Het college heeft besloten eerst de aanleg van het parkeerterrein Steegoversloot (achter pand Doelesteyn) en de effecten daarvan af te wachten. Daarna wordt de situatie opnieuw bekeken en onderzocht op welke manier een doorgang het best kan. De inrichting van de 30 km/h gebieden in de Schil vordert gestaag, waarbij de handhaving een punt van aandacht blijft.
Doelstelling 3: Versterken van het openbaar vervoer		
≈	<i>Knoop Dordrecht CS</i> Samen met alle betrokken partijen blijft Dordrecht zich inzetten voor een verhoogde stationskwaliteit. Hierbij staat de gebiedsontwikkeling aan de Noordzijde van het station (Spuiboulevard en Rode Loper naar de binnenstad) en de zuidzijde van het station centraal. In 2017 vindt op de volgende onderdelen uitwerking plaats: <ul style="list-style-type: none"> • lobby intercity: het zoeken van een structurele oplossing om een kwalitatief hoogwaardige dienstregeling te behouden. Dit doen we samen met andere belanghebbenden. • impuls zuidzijde station Dordrecht: er wordt een integraal plan voor het gebied gemaakt. Hierbij is er onder andere aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit, het park, de loop-fietsroute, de sociale veiligheid en het fietsparkeren. De maatregelen rond het station starten aan de Zuidzijde. Zo wordt in 2017 gestart met de (voorbereidende) werkzaamheden voor de fietsenstalling aan de Zuidzijde, de verbetering van het park en de toegangswegen naar het station en de stationstunnel. • interwijkverbinding: we onderzoeken de mogelijkheden voor een interwijkverbinding voor doorgaande fietsers (Krispijn – Centrum vice versa) en voetgangers. 	We zijn in gesprek met NS en ProRail over de toekomst van het Dordtse station. <ul style="list-style-type: none"> • De voortgang van de aanleg van de fietsenstalling aan de zuidzijde van het station loopt vertraging op vanwege het uitblijven van rijkssubsidie. Samen met de Provincie worden nieuwe subsidiemogelijkheden verkend.
-	<i>Nachtbussen</i> In 2017 wordt de nachtbus op het traject Rotterdam - Dordrecht - Breda - Tilburg (in de vrijdag- en zaterdagnacht) gecontinueerd, conform besluit 2016.	Vanwege onvoldoende reizigers is de proef met de nachtbus gestopt. Kort voor de zomer is de commissie Fysiek hierover per brief geïnformeerd.
≈	<i>Onderzoek naar verbeteringen overweg Krommedijk</i> De overweg Krommedijk is een knelpunt voor fietsers en het gemotoriseerde verkeer (15 minuten van elk uur is de treinkruising gesloten). Deze overweg ligt bovendien op de drukste	Vertraagd vanwege de complexiteit van het onderzoek. Wordt nu in overleg met ProRail met voorrang opgepakt.

	<p>buscorridor in de regio. Uit de eerste quick scan komt naar voren dat we de overweg kunnen opvoeren in het Landelijk Verbeterprogramma Overwegen (LVO). Dit betekent dat we met Provincie Zuid Holland en ProRail onderzoeken welke aanpassingen aan de weg en/of spoor effectief en kostenefficiënt zijn. We zullen hierbij ook de overweg bij het Halmaheiraplein betrekken. Het resultaat hiervan leggen we in 2017 aan de raad voor.</p>	
-	<p><i>Aanbesteden Veer Biesbosch (Kop van het Land)</i> Eind 2016 wordt het veer opnieuw aanbesteed. Het college heeft de ambitie uitgesproken dat het veer een duurzaam schip wordt, dat past bij het imago van het landelijke nationaal park. Op verzoek van de raad heeft het college de gesprekken met de gemeente Werkendam geopend voor een financiële bijdrage in het exploitatietekort van het veer. Dit heeft geresulteerd in een bijdrage die oploopt tot bijna de helft van het tekort.</p>	<p>We zijn nog in overleg met de gemeente Werkendam over een extra financiële bijdrage in een toekomstig milieuvriendelijk veer. De aanbesteding vindt in de tweede helft van 2017 plaats.</p>

Financiële afwijkingen

Geen afwijkingen.

2.9 Programma Ruimtelijke Ordening en Wonen

Portefeuillehouders: P.H. Sleeking, R.E.C. Reynvaan – Jansen en J. Mos

Inleiding

De economie is aangetrokken en de effecten hiervan op de woningbouw zijn zichtbaar. Er is meer interesse voor gronden en vastgoed, zoals het Regiokantoor aan de Noordendijk. Vanuit de uitgesproken groeiambitie wordt gewerkt aan een nieuwe woonvisie, welke uiteindelijk onderdeel dient te worden van de integrale Omgevingsvisie, de visie op de stedelijke ontwikkeling van Dordrecht voor de komende jaren.

Voortgang op beleid

Van de 18 activiteiten van het Programma Ruimtelijke Ordening en Wonen liggen de volgende 16 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Duurzame en toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Deelnemen aan de Delta-Dialog</i> • <i>Stedelijk Programmeren</i> • <i>Herontwikkelen Spuiboulevard</i> • <i>Terugdringen leegstand</i> • <i>Aanwijzen gemeentelijke monumenten</i> <p>Doelstelling 2: Meer ruimte voor ontwikkelingen en initiatieven van inwoners, organisaties en bedrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Opstellen concept-Omgevingsvisie</i> • <i>Stimuleren zelfbouw</i> • <i>Stimuleren (tijdelijke) initiatieven</i> <p>Doelstelling 3: Versterken aantrekkelijkheid Dordrecht door meer diversiteit in het woningaanbod</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Stimuleren diversiteit bij de bouw van goedkope en middeldure woningen</i> • <i>Opstellen nieuwe woonvisie</i> <p>Doelstelling 4: Versterken aantrekkelijkheid Dordrecht door verbetering van de bestaande woningvoorraad</p> <ul style="list-style-type: none"> • ★ <i>Stimuleren particuliere woningverbetering</i> • ★ <i>Stimuleren verduurzamen van de bestaande woningvoorraad</i> • <i>Dordt West en Vogelbuurt</i>
---	---

Financiële afwijkingen

Ruimtelijke Ordening en Wonen		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Beheer gemeentelijke eigendommen vallen tegen	I	-172		172	0
2. Vastgoed - actualisatie onderhoud en verkopen	I	-3.830		613	-3.217
Vastgoed - actualisatie onderhoud en verkopen	I		3.910	-693	3.217
		-4.002	3.910	92	0
Geraamd resultaat					0

-/- betreft een nadeel

I = incidenteel S = structureel

1. Beheer gemeentelijke eigendommen vallen tegen

De lasten zijn incidenteel € 172.000 hoger, omdat er jaarlijks diverse kosten worden gemaakt voor het beheer van gronden, die in het bezit zijn van de gemeente, waaronder belastingen en onderhoud. Deze kosten zijn tot op heden jaarlijks incidenteel begroot. Via de Kadernota 2018 (pagina 22 onder 6.1 a) is de begroting hierop meerjarig aangepast, mede in relatie tot het opheffen van het gesloten systeem Grondbedrijf.

Er is incidenteel € 172.000 van de reserve grondbedrijf geboekt, in verband met de hogere kosten.

2. Vastgoed – actualisatie onderhoud en verkopen

De lasten zijn incidenteel € 3.830.000 hoger dan begroot, wegens meer kosten voor uitvoering van het jaarplan 2017 (exclusief begeleidingskosten) voor het onderhoud (planmatig en contract) van de panden (€ 613.000) en actualisatie van de verkoopprognose (afboeking boekwaarde van € 3.217.000).

Er is incidenteel 613.000 meer dan begroot onttrokken aan de bestemmingsreserve onderhoud.

De baten zijn incidenteel € 3.910.000 hoger dan begroot, omdat de actualisatie van de verkoopprognose, waarbij geplande verkopen van 2016 zijn doorgeschoven naar 2017, leidt tot een bijstelling van de inkomsten (€ 3.910.000) en van de uitgaven (afboeking boekwaarde van € 3.217.000). Het verschil van € 693.000 wordt in de in de bedrijfsreserve vastgoed gestort.

Er is incidenteel € 693.000 meer dan begroot gestort in de reserve vastgoed.

Per saldo bedragen de mutaties met de reserves € 80.000 (€ 693.000 minus € 613.000).

2.10 Programma Dienstverlening

Portefeuillehouders: C.M.L. Lambrechts, P.J. Heijkoop en J. Mos

Samen aan de slag voor excellente dienstverlening

Dordrecht verzorgt de publieksdienstverlening voor de inwoners en ondernemers van de eigen gemeente en die van gemeente Sliedrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en Alblasserdam. De belofte aan hen is 'Persoonlijk, snel en digitaal'. Een voorbeeld is "Vandaag besteld, morgen geleverd" waarbij het gemak van het doen van de aanvraag en de snelheid van levering centraal staan. Dat doen we bijvoorbeeld voor het product uittreksel Basisregistratie personen (BRP). Dienstverlening is een breed begrip en reikt verder dan de producten van de publieksbalie. Zo stellen we een gemeentebrede visie op de dienstverlening op en richten we ons op het verbeteren van organisatiebrede processen zoals de wijklijnmeldingen. Deze initiatieven leiden tot een betere dienstverlening aan de inwoners en bedrijven van Dordrecht.

Stap voor stap meer digitaal

Het is steeds meer gebruikelijk om digitaal producten en diensten af te nemen. Onze ambitie is dat inwoners en ondernemers in 2020 80% van onze standaardproducten digitaal af kunnen nemen. In 2017 hebben we hierin een volgende stap gezet door de parkeerproducten te digitaliseren. Naast de bezoekerskaarten kunnen ook de parkeervergunningen volledig digitaal worden afgehandeld. Daarnaast zijn we in 2017 gestart met het aanbieden van WhatsApp als communicatiekanaal.

Essenhof

In maart 2017 hebben college en raad besloten om af te zien van de voorgenomen gedeeltelijke privatisering van de Essenhof. De dienstverlening van het crematorium en de begraafplaatsen blijft de komende 15 jaar in gemeentelijk beheer.

Voortgang op beleid

Van de 8 activiteiten van het Programma Dienstverlening liggen de volgende 6 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Ondernemers ervaren de gemeentelijke dienstverlening als toegankelijk en efficiënt</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Verbeteren van de vergunningsprocedures</i> <p>Doelstelling 2: Inwoners ervaren de gemeentelijke dienstverlening als "dichtbij" en efficiënt</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Meten van excellente dienstverlening en continu verbeteren</i> • <i>Prettig contact en eenvoudige taal</i> • <i>Focus op bereikbaarheid</i> <p>Doelstelling 3: Digitalisering en kanaalsturing: digitale zelfservice waar het kan, persoonlijk waar het moet</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aansluiten op en doorontwikkeling van de Berichtenbox van MijnOverheid</i> <p>Doelstelling 4: Efficiency verhogen en kwaliteit borgen, door schaalvergroting, procesoptimalisatie en uniformering</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Samenwerking in Dienstverlening Drechtsteden (voorheen DKCC): procesoptimalisatie</i>
---	---

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 3: Digitalisering en kanaalsturing: digitale zelfservice waar het kan, persoonlijk waar het moet		
-	<p><i>Inrichten van de dienstverlening vanuit het principe: Digitaal, tenzij...</i></p> <p>In de afgelopen jaren zijn al diverse diensten gedigitaliseerd. Binnen de wettelijke mogelijkheden maken wij dit ook voor andere diensten mogelijk. In 2017 nemen wij deel aan een landelijke pilot om de aanvraag rijbewijzen te digitaliseren. In combinatie met het thuisbezorgen van het rijbewijs zal de rol van de gemeente bij de uitgifte van rijbewijzen op termijn verdwijnen (en worden overgenomen door het de Dienst Wegverkeer (RDW)). De effecten van de digitalisering op onze dienstverlening werken we in 2017 verder uit.</p>	<p>De landelijke pilot digitaal aanvraag rijbewijzen is vertraagd en start in 2018. Dordrecht is een van de drie gemeenten die meedoet met de voorverkenning in november waarin we bij voldoende deelnemers het proces testen.</p>
Doelstelling 5: De Essenhof wordt door iedere bezoeker ervaren als een rustgevende groene omgeving, waarin men zich welkom voelt om te herinneren en te gedenken.		
-	<p>De Essenhof werkt in 2017 aan de uitvoering van het reorganisatieplan dat voorziet in een nieuw organisatieonderdeel voor het beheer en de exploitatie van de begraafplaatsen en een aanbesteding van de taken op het gebied van cremen en de dienstverlening bij uitvaarten. Medio 2017 gaat het nieuwe organisatieplan van start. We blijven ons inzetten voor de Essenhof als toonaangevende regionale voorziening op het gebied van begraven en cremen, waar elke bezoeker welkom is om op zijn/haar eigen wijze afscheid te nemen en te herinneren en gedenken.</p>	<p>In maart 2017 heeft de raad besloten om af te zien van de voorgenomen gedeeltelijke privatisering van de Essenhof. De dienstverlening van het crematorium en de begraafplaatsen blijft de komende 15 jaar in gemeentelijk beheer.</p> <p>Afgesproken is om in het najaar van 2017 een visiedocument en meerjarenbegroting aan de raad voor te leggen, waarin duidelijk wordt hoe de dienstverlening van de Essenhof er de komende jaren gaat uitzien, welke middelen hiervoor nodig zijn, hoe om te gaan met schommelingen in de exploitatie en hoe de Essenhof wordt gepositioneerd in de vernieuwde gemeentelijke organisatie.</p>

Financiële afwijkingen

Dienstverlening		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Hogere uitgaven en inkomsten Essenhof	I	-92	210	92	210
2. Verschillen kleiner dan € 100.000	S		-1		-1
		-92	209	92	209
Geraamd resultaat					209
-/- betreft een nadeel					I = incidenteel S = structureel

1. Hogere uitgaven en inkomsten Essenhof

De lasten zijn incidenteel € 92.000 hoger dan begroot door hogere onderhoudslasten en door eenmalig gemaakte advieskosten voor de nieuwe organisatie (€ 50.000).

De baten zijn incidenteel € 210.000 hoger dan begroot, door met name het gestegen aantal uitvaarten van begrafenissen in een particulier graf en de hierbij bijbehorende onderhoudsrechten.

Er is € 92.000 minder naar de reserve Essenhof geboekt vanwege de hierboven genoemde hogere incidentele lasten.

2. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

2.11 Programma Bestuur en Samenwerking

Portefeuillehouder: R.E.C. Reynvaan – Jansen,
P.H. Sleeking en C.M.L. Lambrechts

Inleiding

De gemeente kan en wil niet alle maatschappelijke opgaven alleen realiseren. De aard van de opgave bepaalt welke rol en strategie we kiezen. Traditionele rollen, zoals subsidiëren en wetgeven, blijven belangrijk. Maar we vullen deze rollen aan met nieuwe rollen als netwerken en faciliteren. Nieuwe rollen die aansluiten bij de 'open bestuursstijl' van het college. Deze rollen zien we ook terug in de activiteiten van de programmakaart Bestuur en Samenwerking. We zien die faciliterende rol bijvoorbeeld terug bij de inrichting van de Economic Board. Wij faciliteren hier het proces. Dit geldt eveneens voor het ontwikkelen van 'Nieuw Dordts Peil'. Samen met de stad stellen we een Lange Termijn Perspectief voor Dordrecht op. We geven ruimte voor nieuwe vormen van samenwerking (met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners).

Voortgang op beleid

Van de 12 activiteiten van het Programma Bestuur en Samenwerking liggen de volgende 8 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: Belanghebbenden voelen zich gehoord en erkend op thema's die er voor hen toe doen</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Online discussiëren via Argu²</i> <p>Doelstelling 2: We zijn een goede samenwerkingspartner door ruimte te maken voor initiatief vanuit de samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ruimte maken via Dordt aan Zet</i> • <i>Blijven werken met de Rode Loper</i> • <i>Experimenteren met nieuwe vormen van participatie</i> • <i>Vormgeven en uitvoeren van 'Datagestuurde aanpak'</i> <p>Doelstelling 3: Bij samenwerking met partners kiezen we voor het schaalniveau waar Dordrecht en haar inwoners het meest bij gebaat zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ontwikkelen 'Nieuw Dordts Peil'</i> • <i>Samen uitwerken van het Regionaal Investeringsprogramma en inrichten Economic Board</i> • <i>Stevig verankeren van Public Affairs</i>
---	--

² Op basis van de (tussen)evaluatie heeft de raad op besloten de pilot met Argu af te maken en deze te beëindigen op 1 april 2017 (zie RIS-dossier 1873711).

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 1: Belanghebbenden voelen zich gehoord en erkend op thema's die er voor hen toe doen		
≈	<p><i>Uitwerken van veranderopgaven Agenda voor de stad</i></p> <p>Met Agenda voor de stad zijn we op weg naar een nieuwe balans in de verhouding tussen gemeente, inwoners, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We hechten veel waarde aan zorgvuldige afronding van de huidige veranderopgaven en besparingsvoorstellen. De meesten ronden we naar verwachting in de loop van 2017 af. Tot de inhoudelijke verandering tot stand is gebracht en/of de financiële taakstelling is gerealiseerd rapporteren we over de voortgang.</p> <p>We blijven ambitieus als het gaat om nieuwe samenwerkingsvormen. Voor duurzame ontwikkeling van de stad zijn immers blijvende investeringen nodig van zowel publieke als private partners. Het probleemoplossend vermogen van de samenleving verdient het om benut te worden. In nauwe samenspraak met bewoners en andere belanghebbenden bepalen we wat voor hen randvoorwaarden zijn om verantwoordelijkheid te nemen voor publieke taken. We prikkelen partners binnen en buiten de stad hun eigen rol te pakken, initiatieven te ontplooien en deze ook te realiseren. Waar en hoe we nieuwe samenwerkingsvormen ontwikkelen maken we concreet in reguliere P&C-documenten (Kadernota, Begroting, Bestuursrapportage en Jaarrekening). Daarbij denken we met name ook aan opgaven en ambities die we formuleren en oppakken in het kader van het Lange Termijn Perspectief, Nieuw Dordts Peil.</p>	<p>We sturen bij op vier veranderopgaven uit Agenda voor de stad. Het gaat om de veranderopgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kleine subsidies. • Sport. • Onderwijshuisvesting. • Zorg en Ondersteuning. <p>Voor een inhoudelijke toelichting per veranderopgave verwijzen we naar de programmakaart Economie, Sport en Cultuur voor <i>kleine subsidies</i> (zie doelstelling 6, Uitvoeren cultuurbeleid) en <i>Sport</i> (zie doelstelling 4, Intensiveren gebruik Sportparken). Voor <i>onderwijshuisvesting</i> verwijzen we naar programmakaart Jeugd en Onderwijs (zie doelstelling 1 en 2, Continuëren taken onderwijshuisvesting en voortzetten doordecentralisatie). Verder verwijzen we voor <i>Zorg en Ondersteuning</i> naar de programmakaart Zorg en Ondersteuning (zie doelstelling 1 en 2, doorontwikkelen vrijwilligersondersteuning en thuis in de wijk).</p>
Doelstelling 3: Bij samenwerking met partners kiezen we voor het schaalniveau waar Dordrecht en haar inwoners het meest bij gebaat zijn		
≈	<p><i>Aan de slag met City Deals</i></p> <p>Dordrecht gaat op verschillende thema's aan de slag met het in 2016 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gelanceerde City Deal-concept: in deze nieuwe samenwerkingsvorm, gericht op het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in Nederlandse steden, bepaalt een aantal steden met elkaar de opgave. Vervolgens worden concrete samenwerkingsafspraken gemaakt met het Rijk, andere overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De deals moeten leiden tot innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en/of maatregelen bevatten om het economisch ecosysteem van de stedelijke regio('s) te versterken. Voor Dordrecht worden in 2017 en 2018 (delen van) de opgaven Circulaire economie, Groen en blauw in de stad – TEEBtool, Binnenstedelijk bouwen, Next Economy en Klimaatadaptatie, via dit concept opgepakt. Deze aanpak biedt de stad nieuwe oplossingsrichtingen en meer draagvlak op lastige dossiers,</p>	<p>Het City Deal concept is een nieuwe samenwerkingsvorm. Een vorm die kaders biedt (brede consortia, gericht op het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in Nederlandse steden) maar ook veel vrijheid kent in de nadere invulling. De 5 City Deals waarin wij participeren, zijn dan ook zeer divers van aard, omvang en stadium van realisatie. Zo levert de City Deal Groen en blauw in de stad medio juli een eerste concreet resultaat op: de resultaten van het praktijkonderzoek naar de waarden van Groen en Blauw voor het Sterrenburgpark, gedaan in samenwerking met de HAS-Den Bosch, BTL-Advies en de gemeente Dordrecht. De City Deal Circulaire economie staat daarentegen nog aan het begin, maar lijkt ons kansen te bieden om met de kennis en kunde van het City Deal-netwerk verkenningen te doen naar circulaire gebiedsontwikkeling, met Leerpark en omgeving en de herstructurering van Wielwijk als pilots. Over het algemeen zorgt deelname aan de Deals voor intensivering en gerichte uitbreiding van ambtelijke en bestuurlijke netwerken. We zien dit</p>

	intensivering en uitbreiding van ambtelijke en bestuurlijke contacten op regionaal niveau (samenwerking met Rotterdam) en een nationaal en internationaal podium.	bijvoorbeeld terug bij de City Deal Klimaatbestendige steden, waar we onder andere met vijf (middel)grote steden en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu samenwerken. Bij deze (en ook de andere City Deals) wordt er geëxperimenteerd en geleerd rondom nieuwe arrangementen tussen Rijk en lagere overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen, en moeten we in de City Deals met een relatief groot aantal partners alert blijven op het behouden van focus en snelheid.
≈	<p><i>Benutten van het Innovatiefonds</i></p> <p>Bij de Kadernota 2017 is besloten om gedurende de resterende collegeperiode (2017-2018) een budget van € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor innovaties in de stad. Het fonds wordt (grotendeels) revolverend opgezet, wat inhoudt dat de initiatieven zich op termijn moeten terug verdienen (financieel en/of maatschappelijk). Het Innovatiefonds Smart City is bedoeld om innovatieve ideeën van ondernemers, (onderwijs)organisaties en particuliere initiatieven in de stad zichtbaar te maken. Het gaat om innovatieve ideeën die bijdragen aan het versterken van de economische groei, het imago en de leefbaarheid in Dordrecht; die de samenwerking tussen inwoners, ondernemers en (onderwijs)organisaties bevorderen; en die in Dordrecht worden getest of ingezet, om de voedingsbodem voor innovaties te versterken.</p> <p>In 2017 komt het budget beschikbaar en wordt het in de stad gelanceerd via het Smart City communicatie platform. Hier is de mogelijkheid om initiatieven te delen via een plannenetalage, de doelen en voortgang vanuit de gemeente op Smart City terug te vinden en aanspraak te maken op het fonds. We monitoren op het aantal initiatieven, die binnenkomen en de uitwerking hiervan in de stad.</p>	Per 1 januari 2017 is het Innovatiefonds gelanceerd. Er is nog geen geld uit het fonds uitgegeven. Tot op heden zijn er 18 plannen gedeeld op de website www.smartcitydordrecht.nl of via de mail smartcity@dordrecht.nl . De eerste termijn liep tot 1 april. Er zijn in de eerste termijn 6 subsidieaanvragen binnengekomen, die zijn beoordeeld door de adviescommissie. Twee daarvan achten we kansrijk. Deze aanvragers worden uitgenodigd voor de volgende bijeenkomst van de adviescommissie. De tweede termijn liep tot 1 juli. Hiervoor hebben we ook ideeën en subsidieaanvragen binnengekregen. Op dit moment is er nog geen subsidie of geldlening verstrekt. We verwachten dit jaar nog wel subsidie te verstrekken.
≈	<p><i>Doorontwikkelen van Dordrecht als 'Smart City'</i></p> <p>Op langere termijn werken we aan de verschillende doelen van Smart City, zodat in Dordrecht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een duidelijke voedingsbodem bestaat voor innovaties (in- en extern). • gewenste maatschappelijke effecten optreden door het zijn van een 'slimme stad'. • de investeringsbereidheid van bedrijven en (onderwijs)organisaties is toegenomen op het gebied van innovaties. • de kennis op het gebied van (technologische) innovaties en data is gegroeid in en buiten de gemeentelijke organisatie. <p>Smart City werkt aan deze doelen door Dordrecht aan te bieden als proeftuin voor ondernemers, (onderwijs)organisaties en inwoners. Daarnaast beoogt Smart City bestaande netwerken te versterken en aanvullende netwerken op te bouwen. Experimenteermogelijkheden in projecten worden gestimuleerd (leren door te doen). Tot slot geeft Smart City mede vorm aan de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie via bevordering van integrale samenwerking en het delen van digitale informatie/data-analyse.</p>	We liggen op schema voor wat betreft de doorontwikkeling van de doelen en het ontplooiën van activiteiten. Het vertrek van de opgavemanager per 1 juni en het aanstaande vertrek van de opgavedirecteur leidt mogelijk tot vertraging. Tot deze rollen opnieuw zijn ingevuld, wordt de opgave Smart City/Slimme stad tussentijds wel voortgezet, maar de beschikbare capaciteit is sterk verminderd.

	Deze aanpak krijgt in 2016 concreet vorm in het opgaveplan 'Smart City'. In 2017 voeren we dit plan uit conform planning. We monitoren op de voortgang van de Smart City beweging middels dit opgaveplan en rapporteren daarop.	
--	---	--

Financiële afwijkingen

Bestuur en Samenwerking		Bedragen × €1000			
Onderwerp	I/S	Lasten Bijstelling	Baten Bijstelling	Reserves Mutaties	Totaal Saldo
1. Bijdrage GRD valt tegen	I	-250			-250
2. Opbrengsten Geo-diensten derden vallen tegen	I	-109			-109
		-359	0	0	-359
Geraamd resultaat					-359
-/- betreft een nadeel					I = incidenteel S = structureel

1. Bijdrage Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD) valt tegen

De lasten zijn incidenteel € 250.000 hoger dan begroot, omdat de bijdrage aan Bureau Drechtsteden hoger is vanwege het structurele effect uit de Geactualiseerde Begroting 2017 en de Perspectiefnota 2017. De effecten uit deze nota kunnen nu pas worden verwerkt. Het bedrag bestaat met name uit indexering, het invlechten van Hardinxveld-Giessendam en het Dordtse aandeel in de kosten voor de Economic Board Drechtsteden. Het structurele effect hiervan is al meegenomen in de kadernota (zie Kadernota 2018, pagina 9).

2. Opbrengsten Geo-diensten derden vallen tegen

De baten zijn incidenteel € 109.000 lager. Waar voorheen externe afnemers (netbeheerders, waterschappen) vergoedingen betaalden voor het verkrijgen van informatie die door de gemeenten werden geleverd (kaartmateriaal, landmeetkundige data, et cetera) zijn deze bronnen gratis geworden. Hierdoor is winstgevendheid/ tenminste de kostendekkendheid van deze taak weggevallen. Via het Rijk wordt dit tijdelijk deels gecompenseerd (zie Tweede Verzamelwijziging 2017). Voor 2017 resteert nog een tekort. Het structurele effect is al meegenomen in de Kadernota 2018 (zie pagina 9 onder h.)

2.12 Programma Algemene Dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder: J. Mos

Inleiding

De gemeente Dordrecht zet in op een solide financieel beleid en terughoudendheid bij het verhogen van de lokale lasten. Bij de Kadernota 2018 is een meerjarig sluitend begrotingsperspectief gepresenteerd, waarbij de lokale lasten slechts voor inflatie en areaal zijn aangepast. Door vereenvoudiging van onze financiële huishouding en het uitwerken van de nieuwe verslaggevingsregels (Besluit Begroting en Verantwoording) in de Planning & Control-documenten, werken we aan het transparanter maken van de (financiële) verantwoording. Bovendien liggen we op schema om de Begroting 2018 geheel digitaal te kunnen presenteren.

Voortgang op beleid

Van de 3 activiteiten van het Programma Algemene Dekkingsmiddelen liggen de volgende 2 activiteiten op schema.

★ = collegeprioriteit

✓	<p>Doelstelling 1: De meerjarenbegroting is duurzaam in evenwicht</p> <ul style="list-style-type: none"> Realiseren van structureel en reëel begrotingsevenwicht m.b.v. de financiële strategie <p>Doelstelling 3: De begroting voldoet aan de norm voor het EMU-saldo</p> <ul style="list-style-type: none"> Verbeteren van de transparantie en sturingsmogelijkheden van de raad
---	--

In onderstaande tabel lichten we in de laatste kolom de beleidsafwijkingen per activiteit toe.

= Agenda voor de stad

★ = collegeprioriteit

	Wat doen we in 2017?	Toelichting beleidsafwijking
Doelstelling 2: We kennen een gezonde reservepositie en een hierbij behorend adequaat niveau van het weerstandsvermogen.		
≈	<p><i>Beheersen van risico's en aanhouden van voldoende weerstandsvermogen, zodat de weerstandratio ten minste een waarde van 1,0 heeft bij de begroting.</i></p> <p>Door een actief jaarlijks risicobeleid wordt gestreefd naar het beheersen en minimaliseren van de risico's met een daarbij behorend weerstandsvermogen met een norm van ten minste 1,0. Zie voor meer informatie paragraaf 3.2 Risicomanagement en Weerstandsvermogen.</p>	<p>Op basis van de Kadernota 2018 zien we dat de verwachte ratio voor 2018 op 0,9 uitkomt en daarmee iets onder de doelstelling blijft. Dat betekent dat (politieke) maatregelen nodig zijn, om de doelstelling te realiseren. Het huidige financiële perspectief voldoende mogelijkheden, waardoor wij verwachten de doelstelling voor de Begroting 2018 alsnog te kunnen realiseren.</p> <p>Los hiervan kan een besluit over het aandeelhouderschap Eneco Groep NV een enorm positief effect hebben op de vermogenspositie en daarmee de weerstandratio.</p>

Financiële afwijkingen

Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen × €1000

Onderwerp	I/S	Lasten	Baten	Reserves	Totaal
		Bijstelling	Bijstelling	Mutaties	Saldo
1. Stelposten Algemene uitkering en Algemene uitkering vallen mee	I	1.454	2.040		3.494
2. Rente-omslag valt tegen	I	-200			-200
3. Enecodividend valt mee	I		1.960		1.960
4. Stelpost Agenda voor de stad valt mee	I	335			335
5. Nieuwe CAO ambtenaren en pensioenpremieverhoging verwerkt	I/S	-1.158			-1.158
6. SCD-kosten met regio verrekend	S		400		400
7. Resultaat GRD verwerkt	I		455		455
Resultaat GRD verwerkt	I		-455		-455
8. Verschillen kleiner dan € 100.000	S	-77	47		-30
		354	4.447	0	4.801
Geraamd resultaat					4.801

-/- betreft een nadeel

I = incidenteel S = structureel

1. Stelposten Algemene uitkering en Algemene uitkering vallen mee

De lasten zijn incidenteel € 1.453.500 lager dan begroot, omdat de eerder gereserveerde vrije ruimte (stelposten) uit de decembercirculaire 2016 conform staand beleid vrijvalt (zie ook Kadernota 2018, pagina 8).

De baten zijn incidenteel € 2.040.000 hoger dan begroot, omdat uit de meicirculaire 2017 extra middelen zijn ontvangen vanwege groei van het accres en volumebijstellingen ten gunste van de vrije ruimte (begrotingssaldo).

2. Rente-omslag valt tegen

De lasten zijn (per saldo) incidenteel € 200.000 hoger dan begroot, omdat:

- door een negatieve rentestand rente wordt ontvangen op aangetrokken kasgeldleningen (€ 150.000).
- een begrote lening van € 40 miljoen niet nodig is gebleken in verband met vertraagde/gestaakte uitvoering van investeringen en grondexploitaties (€ 75.000).
- door vertraagde/gestaakte investeringen minder rente kan worden toegerekend aan de verschillende programma's. (-/- € 425.000).

3. Enecodividend valt mee

De baten zijn incidenteel € 1.960.000 hoger dan begroot, omdat het Enecodividend over 2016 meevalt.

4. Stelpost Agenda voor de stad valt mee

De lasten zijn incidenteel € 335.000 lager dan begroot omdat, naast de al toegekende extra middelen voor scouting en speeltuinen, geen andere aanvragen voor frictiekosten ten laste van de stelpost "Agenda voor de stad -kleine subsidies" worden voorzien.

5. Nieuwe cao ambtenaren en pensioenpremieverhoging verwerkt

De lasten zijn € 1.158.000 hoger dan begroot, omdat:

- de pensioenpremies die per 1 januari 2017 worden betaald door de werkgever met 2% zijn verhoogd (€ 885.000 incidenteel voor 2017). Het structurele deel is reeds verwerkt bij de Kadernota 2018, zie pagina 11 onder a).
- bij het vaststellen van de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst (cao) ambtenaren een structurele loonsverhoging is afgesproken voor 2017 (€ 273.000). Het structurele deel wordt verwerkt bij de Begroting 2018.

6. SCD-kosten met regio verrekend

De baten zijn structureel € 400.000 hoger dan begroot, omdat het deel van de bijdrage aan het Servicecentrum Drechtsteden (SCD) dat gerelateerd is aan regionale taken kan worden verrekend met de regiogemeenten. Op grond van de bestaande overeenkomsten voor Dienstverlening Drechtsteden (DD) en Intergemeentelijk Projectmanagement (iPM) wordt een deel van de SCD-bijdrage verrekend. Dit was nog niet opgenomen in de Begroting 2017.

7. Resultaat Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD) verwerkt

De baten zijn incidenteel € 455.000 hoger dan begroot. Het definitieve jaarresultaat na bestemming van de GRD 2016 is onder de streep positief, met name vanwege overschotten bij de dochters Servicecentrum Drechtsteden (SCD), Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD) en Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) en nadelen bij de SDD. Dit leidt voor Dordrecht tot een meevaller van € 825.000. Na verrekening met ons ingecalculerde resultaat IBD van € 370.000 resteert € 455.000, dat vrijvalt.

De baten zijn incidenteel € 455.000 lager dan begroot. Dit bestaat uit een nadeel van € 215.000 ten opzichte van een eerder ingeschat resultaat uit overgedragen regelingen SDD WMO. Daarnaast zetten we € 240.000 in om de verdienopgave van het IBD in 2017 af te kunnen dekken. Door de overdracht van de afdeling vastgoedbeheer & onderhoud naar het SCD nemen de mogelijkheden voor het IBD om winst te realiseren af. Mocht er bij jaarrekening 2017 toch sprake zijn van winst, dan zal dat op dat moment een voordelig resultaat genereren.

7. Verschillen kleiner dan € 100.000

Verschillen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

3. Actualisatie Investeringskredieten

3.1 Afwijkingen op investeringskredieten

Hier worden afwijkingen op investeringskredieten omschreven, met als ondergrens € 100.000. Het gaat hierbij om investeringen die worden geactiveerd, en dus leiden tot kapitaallasten in 2018 of volgende jaren.

Afwijkingen op investeringskredieten	LASTEN				BATEN			
	Raming oud	verhoging krediet	verlaging krediet	Raming nieuw	Raming oud	verhoging krediet	verlaging krediet	Raming nieuw
1. Bouw Gymzaal het Tij	1.250.858		1.250.858					
2. Afwijkingen kleiner dan € 100.000	800.189	121.000	141.000	780.189				
	2.051.047	121.000	1.391.858	780.189	-	-	-	-

1. Bouw Gymzaal het Tij vindt niet plaats

Het krediet voor de bouw gymzaal Het Tij kan worden afgesloten, omdat vervanging van de huidige locatie voorlopig niet aan de orde is. De middelen zijn in 2011 vanuit het integraal huisvestingsplan onderwijs beschikbaar gesteld, en kunnen geheel vervallen. Het krediet in 2017 wordt verlaagd met € 1.250.858 en in 2018 met € 81.357. Het vervallen van het krediet leidt tot vrijval van exploitatielasten in 2018 en verder, deze verlaging wordt verwerkt in de Begroting 2018 en meerjarenraming.

2. Afwijkingen kleiner dan € 100.000

Afwijkingen kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

3.2 Verschuivingen van investeringskredieten

Hier worden verschuivingen op investeringskredieten omschreven, met als ondergrens € 100.000. Dit verwerken we bij de Derde Verzamelwijziging 2017 wanneer er meer duidelijkheid bestaat over de impact van de verträgen.

Verschuiving van investeringskredieten	naar boekjaar	LASTEN				BATEN			
		Raming oud	verhoging krediet	verlaging krediet	Raming nieuw	Raming oud	verhoging krediet	verlaging krediet	Raming nieuw
1. Dordtse Mijl - voorbereiding	2018	568.507		170.000	398.507				
2. Rioolprogramma 2015: Westervoeg	2018	1.790.464		1.490.464	300.000				
3. Rioolprogramma 2017: Persleidingen	2018	100.000		100.000					
4. Rioolprogramma 2017: BRP	2018	315.000		315.000					
5. Albatros, Fontein en gymzaal Binnenstad	2018/2019	6.618.322		5.325.000	1.293.322				
6. Kunstgrasvelden Corridor	2018	608.455		608.455					
7. Korfbalveld Schenkeldijk	2018	121.000		121.000					
8. Parkeren Schenkeldijk	2018	295.000		195.000	100.000				
9. Dordt West infra Wielwijk	2018	2.511.010		1.350.000	1.161.010	851.986		140.532	711.454
10. Visbrug	2018	805.000		805.000	-				
11. Brugbediening 2017	2018	200.000		200.000	-				
12. Diversen exacte omvang nog niet bekend	2018/2019	pm		pm					
		13.932.758	-	10.679.919	3.252.839	851.986	-	140.532	711.454

1. Dordtse Mijl voorbereiding vertraagd

Project Dordtse Mijl is vertraagd, omdat de voorbereiding om te komen tot een definitief ontwerp een langere doorlooptijd vraagt en de afstemming met partijen in het gebied complexer is dan vooraf ingeschat. Van het beschikbare krediet wordt € 170.000 doorgeschoven naar 2018.

2. Riolvervanging Westervoeg verstraagd

De riolvervanging Westervoeg in Wielwijk is verstraagd, omdat de plannen voor de aanleg van de Admiraal de Ruyterweg en de herinrichting van de openbare ruimte van onder andere Cornelis Evertsenstraat later worden uitgevoerd. Met Woonbron is een afhankelijkheidsrelatie overeengekomen dat de gemeente pas investeert als ook de sloop- en nieuwbouw van woningen wordt opgestart. Van het beschikbare krediet wordt € 1.490.464 doorgeschoven naar 2018.

3. Rioolprogramma Persleidingen verstraagd

Project Persleidingen uit het rioolprogramma 2017 is verstraagd, omdat wij het landelijk onderzoek van RIONED naar de wijze en mogelijkheden van onderzoek inzake staat van instandhouding persleidingen afwachten om op dit relatief 'nieuw gebied' ons eigen onderzoeksbudget gericht en doelmatiger te kunnen inzetten. Van het beschikbare krediet wordt € 100.000 doorgeschoven naar 2018.

4. Rioolprogramma Basis Rioleringsplan verstraagd

Project Basis RioleringsPlan (BRP) is verstraagd, omdat de voorbereiding van diverse kleine verbeteringsmaatregelen aan het rioolstelsel, gezien de omvang in aantal, meer tijd in beslag neemt. Van het beschikbare krediet wordt € 315.000 doorgeschoven naar 2018.

5. Project Albatros/Fontein en gymzaal Binnenstad verstraagd

Project Albatros/Fontein is verstraagd omdat in 2016 is besloten om op de huidige locatie te blijven. Er vindt nu een nieuwe oriëntatie op de locatie plaats. Hierdoor kunnen de bouwwerkzaamheden pas in 2018 aanvangen.

Project gymzalen Binnenstad is verstraagd, omdat extra voorbereidingstijd nodig is vanwege de complexiteit van dit project in het centrum. Ook hier wordt op zijn vroegst pas in 2018 gestart met de bouw.

Per saldo zal € 5,3 miljoen van de beschikbare kredieten doorschuiven naar 2018 en 2019.

6. Verplaatsen kunstgrasvelden Corridor verstraagd

Het verplaatsen van het kunstgrasveld op Corridor (OMC) naar de Krommedijk schuift door naar 2018. De optimale locatie voor dit kunstgrasveld op de Krommedijk is afhankelijk van de uitwerking van de vernieuwbouw van het stadion. Wanneer hier voldoende duidelijkheid over is, zal het krediet € 608.455 worden doorgeschoven naar 2018.

7. Verplaatsen korfbalvelden Patersweg on hold

Het krediet voor de korfbalvelden van € 121.000 op de Patersweg staat on hold. Wanneer de plannen voor de verhuizing van Movado naar de Schenkeldijk definitief zijn, zal het juiste moment voor aanleg van de korfbalvelden op de Schenkeldijk worden bepaald. Mocht Movado samengaan met een andere korfbalclub, dan kan het krediet vervallen. Dit vormt dan onderdeel van de te realiseren besparing (Agenda voor de stad).

8. Parkeren Schenkeldijk verstraagd

Het krediet voor parkeren op de Schenkeldijk zal voor een deel worden uitgevoerd op het zuidelijke deel van het sportpark. Voor een ander deel is uitvoering afhankelijk van de definitieve plannen (configuratie) van dit sportpark. Van het beschikbare krediet wordt € 195.000 doorgeschoven naar 2018.

9. Dordt West infra Wielwijk verstraagd

De bestedingen voor het programma Dordt West hebben een meerjarig karakter en worden gedekt uit de reserve Strategische Investerings. De infrastructurele werkzaamheden in Wielwijk – onder andere ring Admiraalsplein, herinrichting openbare ruimte Zuiderburg (Stormhoek fase 2) en voorbereiding Admiraal de Ruyterweg – schuiven deels door naar 2018. Van het beschikbare krediet wordt per saldo € 1,2 miljoen doorgeschoven naar 2018.

10. Visbrug verstraagd

Het project Visbrug zal plaatsvinden na voorbereiding en definitieve besluitvorming. Het uitvoeringskrediet zal naar verwachting doorschuiven naar 2018.

11. Brugbediening 2017

Project Elektra Engelenburgerbrug uit het programma voor Installaties Brugbediening 2017 is verstraagd, omdat voor dit project afstemming vereist is met het project herinrichting Lange Geldersekafe. Dit laatste project wordt grotendeels in 2018 uitgevoerd en derhalve wordt voor de brugbediening € 200.000 van het beschikbare krediet doorgeschoven naar 2018.

12. Diverse verschuivingen exacte omvang nog niet bekend

Na de BBV-herziening zijn diverse kredieten voor infrastructurele werken opgenomen in 2017, welke later dit jaar worden geactualiseerd in samenhang met de grondexploitaties. Als gevolg hiervan kunnen investeringskredieten worden doorgeschoven naar 2018 en volgende jaren.

4. Verbonden partijen

Leeswijzer

Op de volgende pagina's zijn de formats van de gemeentelijke verbonden partijen opgenomen die in de stresstest van de accountant zijn geclassificeerd met een middel of hoog risico. Op de formats treft u de meest recente financiële informatie en een symbool per indicator: ✓, ≈ en !.

Toelichting indicatoren

Per indicator geldt in het algemeen dat een ✓ staat voor een gewenste situatie en dat ! staat voor een (ongewenste) situatie die aanvullende aandacht vergt.

- *Vermogen en solvabiliteit*
Het format geeft informatie over de stand van het vreemd en het eigen vermogen per 1 januari 2016 en per 31 december 2016. Daarnaast bevat dit onderdeel informatie over de solvabiliteit van de organisatie. Door middel van de solvabiliteit wordt gekeken of een organisatie in staat is om op korte en lange termijn aan haar schulden te kunnen voldoen.
De solvabiliteit van de organisatie is berekend door het eigen vermogen te delen door het totale vermogen. We hanteren hierbij een solvabiliteitsnorm van 25%. Hierbij is overigens relevant dat bij een publieke organisatie altijd sprake is van verlengd lokaal bestuur. Voor deze organisaties is de solvabiliteit minder relevant, omdat gemeenten altijd (indirect) bijdragen aan de kosten.
Een ✓ in relatie tot deze indicatoren betekent dat het vermogen voldoet aan de solvabiliteitsnorm van 25%. Een ≈ geeft aan dat de solvabiliteit (net) onder de norm ligt (> 15%). Een ! geeft aan dat de solvabiliteit van de organisatie ruim tekort schiet (< 15%).
- *Financieel resultaat verbonden partij*
Hier vindt u het verwachte resultaat van de verbonden partij in het lopende jaar. De prognose is gebaseerd op de meeste actuele rapportage of prognose die voorhanden is. In veel gevallen is dit de eerste bestuursrapportage van de verbonden partij. Het weergegeven bedrag is de afwijking voor de totale verbonden organisatie.
Een ✓ staat hier voor een (verwacht) neutraal of positief saldo. ≈ staat hier voor een (verwachte) kleine negatieve afwijking. ! staat hier tot slot voor een (verwachte) forse negatieve afwijking. In dit laatste geval leidt de afwijking vrijwel altijd ook tot een financieel nadeel voor Dordrecht.
- *Omvang weerstandsvermogen*
Hier vindt u de omvang van het weerstandsvermogen van de verbonden partij.
Een ✓ staat hier voor een omvang die voldoende is om de risico's op te vangen. ≈ staat voor een omvang die (net) onvoldoende is om alle risico's op te vangen. Bij deze indicator staat ! tot slot voor een weerstandsvermogen dat ruim tekort schiet om de risico's op te vangen. Indien een risico zich binnen deze organisaties werkelijk manifesteert, is de kans (zeer) groot dat de eigenaren financieel bij moeten springen. Het risico daarop maakt deel uit van ons eigen risico profiel.
- *Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht*
Hier vindt u informatie over garantstellingen die met betrekking tot de verbonden partij zijn verleend. Bij deze garantstellingen staat de gemeente richting geldverstrekkers borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door de verbonden partij zijn aangetrokken. Het opgenomen bedrag betreft het deel waarvoor Dordrecht garant staat.
Een ✓ staat hier voor een garantstelling waarbij de gemeente nauwelijks risico op aanspraak loopt. ≈ staat hier voor een garantstelling met een verhoogd risico dat hierop (deels) aanspraak wordt gemaakt. ! staat hier ofwel voor een garantstelling met een hoog risico dat hierop (deels) aanspraak wordt gemaakt óf voor een garantstelling die vanwege de omvang blijvend aandacht vergt. Ook deze garantstellingen maken deel uit van het Dordtse risicoprofiel.
- *Omvang taakstelling verbonden partij in Dordtse begroting*
In het verleden zijn taakstellingen aan een aantal gemeenschappelijke regelingen opgelegd om een bijdrage dragen aan de Dordtse bezuinigingsopgave (Agenda voor de stad, trap af).
Een ✓ staat hier voor een taakstelling die naar verwachting volledig is of wordt gerealiseerd in 2017.
≈ staat voor een taakstelling die mogelijk deels niet wordt gerealiseerd. ! staat voor een taakstelling die waarschijnlijk grotendeels niet wordt gerealiseerd en daarmee leidt tot een besparingsverlies voor Dordrecht.

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING DRECHTSTEDEN					
≈	<p><i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i></p> <p><i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i></p>	<p>01/01/2016 € 6.183.000 31/12/2016 € 5.468.000</p> <p>01/01/2016 € 85.251.000 31/12/2016 € 60.736.000</p>	≈	<p><i>Omvang weerstandsvermogen</i></p> <p>De weerstandsratio is 0,6. In het het beleidskader risicomanagement en weerstandsvermogen is vastgelegd dat de weerstandscapaciteit van de GRD een incidenteel karakter heeft en op beperkte basis structurele capaciteit (in de vorm van reserves) wordt georganiseerd.</p> <p><i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i></p>	<p>€ 3.700.000</p> <p>Ja (met voorbehoud SDD / sociaal domein ontwikkelingen)</p>
!	<p><i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i></p> <p>Een lage solvabiliteitsratio is conform de verwachtingen, want volgens het beleidskader risicomanagement en weerstandsvermogen mag de GRD slechts een beperkte structurele weerstandscapaciteit in de vorm van reserves aanhouden. Hierdoor heeft ze een beperkt eigen vermogen. Wel heeft de GRD relatief hoge bezittingen in de vorm van ICT activa.</p>	8,26%	✓	<p><i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i></p>	€ 4.935.578
✓	<p><i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i></p>	€ 0	✓	<p><i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting</i></p> <p>N.B: Deze taakstelling is volledig ingevuld per 1-1-2017</p>	<p>€ 2.926.300 (waarvan € 2.025.900 Kadernota 2014 en € 900.400 Agenda van de Stad/Kademota 2016)</p>

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING DIENST GEZONDHEID EN JEUGD					
!	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i> <i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i> Gegevens zijn ontleend aan concept jaarrekening (versie juni 2017) van de GR DGJ	01/01/2016: € 4.694.000 31/12/2016: € 4.963.000 01/01/2016: € 29.287.000 31/12/2016: € 83.240.000	!	<i>Omvang weerstandsvermogen</i> <i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i> Let op: Het weerstandsvermogen van de RAV mag <u>niet</u> ingezet worden om risico's bij DGJ en SOJ op te vangen.	DGJ: € 24.000 * RAV: € 2.597.000 SOJ: € 0 * *Weerstandsvermogen is niet toereikend (volgens verbonden partij).
!	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i> Percentage geeft vertekend beeld door optelsom organisatieonderdelen.	6%	✓	<i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i>	€ 0
!	<i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i>	DGJ: € 0 RAV: € 0 SOJ: € 7.669.000 nadeel	✓	<i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting</i>	€ 0

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING OMGEVINGSDIENST ZUID-HOLLAND ZUID					
✓	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 1.804.000 31/12/2016 € 3.125.000	✓	<i>Omvang weerstandsvermogen</i>	€ 1,2 mln
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 6.085.000 31/12/2016 € 4.906.000		<i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i>	Ja
✓	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	38,9%	✓	<i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i>	€ 0
✓	<i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i>	€ 117.000	✓	<i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting</i>	€ 90.000

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING VEILIGHEIDSREGIO ZUID-HOLLAND ZUID					
≈	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 6.083.495 31/12/2016 € 7.288.080	✓	<i>Omvang weerstandsvermogen</i>	€ 459.075 (ratio 1,39)
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 68.693.642 31/12/2016 € 66.887.160		<i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i>	Ja
!	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	9,8% (GR VR berekend: 11%)	✓	<i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i>	€ 12.982.635
?	<i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i>	In BURAPI-2017 wordt geen prognose van het financieel resultaat afgegeven, maar worden alleen de inmiddels bekende afwijkingen gecommuniceerd. Bij BURAPII-2017 volgt wel een financiële prognose als opmaat naar de jaarrekening.	✓	<i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting.</i> <i>Verwacht wordt dat deze voor 2017 ingevuld wordt door lagere kosten functioneel leeftijdsontslag (FLO) en deels door 'teruggave / bijstelling begroting 2017 en meerjarenperspectief.</i>	€ 755.000

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIALE WERKVOORZIENING DRECHTSTEDEN (DRECHTWERK)					
≈	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 2.580.000 31/12/2016 € 1.224.000	≈	<i>Omvang weerstandsvermogen</i>	Nihil
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 39.879.000 31/12/2016 € 32.212.000		<i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i>	Nee
!	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	3,66%	✓	<i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i>	€ 12.118.010
!	<i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i>	-/- € 1.630.000 (= tekort)	✓	<i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting op basis van Trap Af</i>	€ 0

REGIONALE ONTWIKKELMAATSCHAPPIJ DRECHTSTEDEN (Overkoepelend)					
?	Verwacht resultaat verbonden partij (2017)	PM	✓	Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht	€ 0
!	Omvang weerstandsvermogen Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?	Nihil PM	✓	Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting	€ 0

Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.					
✓	Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2016 € 3.763.552 31/12/2016 € 4.153.930 01/01/2016 € 4.552.407 31/12/2016 € 2.154.007	✓	Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016	65,85%

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital B.V.					
✓	Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2016 € 17.036.659 31/12/2016 € 18.788.331 01/01/2016 € 4.585 31/12/2016 € 3.160	✓	Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016	99,98%

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital Beheer B.V.					
✓	Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2016 € 46.350 31/12/2016 € 49.022 01/01/2016 € 1.560 31/12/2016 € 3.160	✓	Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016	93,94%

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.					
✓	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 28.728 31/12/2016 € 37.660	≈	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	8,51%
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 317.436 31/12/2016 € 404.935			
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Projecten C.V.					
✓	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 2.584.827 31/12/2016 € 3.007.298	✓	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	51,11%
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 3.916.433 31/12/2016 € 2.875.824			
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Kil III C.V.					
✓	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 6.837.942 31/12/2016 € 8.959.673	✓	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	41,03%
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 12.386.113 31/12/2016 € 12.874.059			

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING GEVUDO					
✓	<i>Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 62.000 31/12/2016 € 30.000	✓	<i>Omvang weerstandsvermogen</i>	€ 30.000
	<i>Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar</i>	01/01/2016 € 0 31/12/2016 € 0		<i>Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?</i>	Ja
✓	<i>Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016</i>	Nvt; Gevudo heeft geen leenschuld	✓	<i>Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht</i>	€ 33.937.638 (in HVC via Gevudo)
✓	<i>Verwacht resultaat verbonden partij (2017)</i>	nihil	✓	<i>Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting</i>	geen

N.V. HUISVUILCENTRALE NOORD-HOLLAND (HVC)						
✓	Eigen vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2016 € 81.849.000 31/12/2016 € 89.440.000		✓	Omvang weerstandsvermogen	€ 89.440.000
	Vreemd vermogen verbonden partij aan het begin en einde van het begrotingsjaar	01/01/2016 € 799.309.000 31/12/2016 € 782.088.000			Is het weerstandsvermogen volgens verbonden partij toereikend?	Ja
≈	Solvabiliteit organisatie per 31/12/2016	11%		✓	Omvang garantstellingen vanuit Dordrecht	€ 33.937.618 (ultimo 2016 via Gevudo)
?	Verwacht resultaat verbonden partij (2017)	Nog geen halfjaarcijfers/ outlook 2017 ontvangen (peildatum 16/8)		✓	Omvang taakstelling verbonden partij (2017) in Dordtse begroting	€ 0

Bijlage 1: Begrotingsoverzicht

Bedragen x € 1.000

Programma	Actuele begroting			BURAP 2017			Bijgestelde begroting		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Veiligheid	17.126	975	-16.151	0	0	0	17.126	975	-16.151
Leefbaarheid en Stedelijk Beheer	39.869	19.493	-20.376	565	85	-480	40.434	19.578	-20.856
Jeugd en Onderwijs	65.992	10.426	-55.566	3.664	0	-3.664	69.656	10.426	-59.230
Werk en Inkomen	102.090	51.986	-50.104	6.530	0	-6.530	108.620	51.986	-56.634
Economie, Sport en Cultuur	51.583	7.397	-44.186	244	127	-117	51.827	7.524	-44.303
Milieu en Duurzaamheid	22.164	15.036	-7.128	472	0	-472	22.636	15.036	-7.600
Zorg en Ondersteuning	85.458	2.706	-82.752	-2.823	0	2.823	82.635	2.706	-79.929
Verkeer en Vervoer	13.282	9.974	-3.308	0	0	0	13.282	9.974	-3.308
Ruimtelijke Ordening en Wonen	55.438	51.696	-3.742	4.002	3.910	-92	59.440	55.606	-3.834
Dienstverlening	14.224	7.717	-6.507	201	209	8	14.425	7.926	-6.499
Bestuur en samenwerking	9.014	105	-8.909	250	0	-250	9.264	105	-9.159
Algemene Dekkingsmiddelen	822	289.660	288.838	-2.452	4.398	6.850	-1.630	294.058	295.688
Geraamd totaal van baten en lasten	477.062	467.171	-9.891	10.653	8.729	-1.924	487.715	475.899	-11.816
Mutaties met de reserves	50.147	60.039	9.892	322	2.246	1.924	50.469	62.285	11.816
Geraamd resultaat	527.209	527.209	0	10.975	10.975	0	538.184	538.184	0

Bijlage 2: Stand van zaken Informatiebeveiliging

Dit is de eerste rapportage betreffende de stand van zaken van de informatiebeveiliging binnen de gemeente Dordrecht. In 2015 hebben wij het informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. Dit beleid bevat een aantal onderdelen. Hierna bespreken wij deze onderdelen en geven we aan wat de stand van zaken is.

iBewustzijns campagne

Het vergroten van de informatieveiligheid begint bij het onderkennen van kansen en risico's door alle medewerkers die werken met informatie. De iBewustzijns campagne, die eind 2015 is gestart, geeft vorm aan dit onderdeel van informatiebeveiliging. Er zijn tot nu toe 4 e-learning modules aan onze medewerkers aangeboden. En we hebben de kennis rondom deze onderwerp via drie phishing acties getoetst. De uitkomst van de laatste actie gaf aan dat onze aanpak daadwerkelijk voor meer bewustzijn zorgt. Hierbij moeten we wel vermelden dat we ook constateren dat de campagne verder versterkt moet worden om de aandacht op het onderwerp vast te houden.

Implementeren van informatiebeveiliging

De basis van de BIG is het tactische raamwerk, dat is opgesteld door de VNG-IBD, met een normenkader van 303 algemene maatregelen die minimaal dienen te worden ingevuld. Dit vormt de ondergrens/basisvoorwaarde voor informatieveiligheid, ongeacht van welke informatie wordt verwerkt en in welk proces er gebruik van gemaakt wordt.

Nadat dit fundament is gelegd, is de informatie in de processen zelf aan de beurt om door middel van de procesrisicoanalyses (Business Impact Analyses, kortweg BIA's) te worden geclassificeerd. Daarbij worden de enerzijds getroffen algemene maatregelen gekoppeld aan de specifieke risico's in ieder specifieke proces én worden de eventuele aanvullende maatregelen benoemd die nodig zijn om de risico's in dat proces in voldoende mate te kunnen beheersen.

De BIG-gapanalyse wordt momenteel uitgevoerd en laat zien welke maatregelen wel of niet aanwezig zijn.

Hoewel de eindverantwoordelijkheid van informatiebeveiliging en daarmee voor *alle* 303 BIG-normen en BIA's ligt bij de individuele organisaties, wordt binnen de Drechtsteden zoveel mogelijk samenwerking nagestreefd.

Interne organisatie

In de afgelopen twee jaar is gestart met het vormgeven van onze interne informatiebeveiligingsorganisatie. Ook hierbij streven we als Drechtsteden regio naar een zo optimaal mogelijke onderlinge samenwerking, maar blijft de eindverantwoordelijkheid van de interne inrichting liggen bij de eigen organisatie.

De in het beleid beschreven functies/rollen zijn formeel belegd. De belangrijkste worden hierna kort toegelicht.

Regionaal:

- Chief Information Security Officer (CISO sinds 2015).
- Algemene en Vertrouwde Contactpersonen Informatiebeveiliging (ACIB's en VCIB's) ten behoeve van het contact met de Informatiebeveiligingsdienst van de VNG.
- Security Officer voor Suwinet, belegd binnen het sociaal domein ten behoeve van de gemeenten als hoofdgebruiker van de deze specifieke aansluiting (SDD).
- Senior Security Specialist wordt momenteel aangetrokken voor de verder technische professionalisering (SCD-ICT).

Dordrecht:

- PIO-D-lid/organisatievertegenwoordiger (sinds 2015).
- ENSIA¹-coördinator (specifiek voor de gemeenten sinds 5-4-2017 en is momenteel belegd bij uw PIO-D-lid).

Classificatie van informatie en bedrijfsmiddelen

De classificatie van alle informatie en bedrijfsmiddelen is een grote en belangrijke stap, in de bepaling van de juiste inzet van middelen, om de informatieveiligheid binnen onze processen te kunnen waarborgen. Hiervoor dienen de gestandaardiseerde procesrisicoanalyses (BIA's) te worden ingezet.

Dit komt er op neer dat voor ieder proces formeel dient te zijn vastgesteld welke specifieke gegevens door wie/welke functie/rol worden verwerkt.

Registratie van informatiebeveiligingsincidenten

Sinds 2015 worden alle gemelde informatiebeveiligingsincidenten, binnen de reguliere registratieprocessen van het Serviceloket geregistreerd.

¹ Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA): www.ensia.nl.

Registratie en melding van datalekken

Sinds de ingang van de Meldplicht Datalekken worden per 1 januari 2016 alle informatiebeveiligingsincidenten tevens getoetst of er sprake kan zijn/is van een eventueel datalek. Een mogelijk datalek wordt nader onderzocht en de resultaten worden in de incidentmelding geregistreerd. In het geval van een (vermoed) datalek wordt dit door SCD-JKC binnen de verplichte 72 uur gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

In 2016 is er binnen de gemeente Dordrecht 1 datalek gemeld. Tot 1 juli 2017 is er ook sprake van 1 melding.

Belangrijkste ontwikkelingen voor 2017 en verder

De *Eenduidige Normatiek Single Information Audit* (ENSIA) is per 1 juli 2017 ingegaan. Dit betreft de verantwoording van het college over de status van de invoering van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) richting ministeries voor 31 december 2017 en richting de gemeenteraad per 15 juli 2018. Dit dient te gebeuren op basis van een *interne controle verklaring* door ieder college ondertekend door een onafhankelijke IT-auditor.

Met ENSIA vindt een grote verschuiving van de verantwoording over verschillende auditnormen/vragen plaats van de huidige verantwoordingsaudits, waaronder BRP (60%), DigiD, Suwinet, naar ENSIA.